

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Cek. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tužega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCOVENECE

Bollettino No 968 Vivaci combattimenti nella Tripolitania orientale 20 carri armati immobilizzati - Due navi mercantili nemici affondate - La Valetta attaccata

Il Quarier Generale delle Forze Armate comunica:

Nella Tripolitania orientale sono in corso vivaci combattimenti nei quali nostre forti retroguardie sono state impegnate da importanti unita nemiche.

Venti carri armati avversari risultano immobilizzati.

In Tunisia attacchi nemici di carattere locale sono stati respinti.

Formazioni aeree italiane e germaniche hanno ripetutamente agito sui porti algerini; due navi mercantili di medio tonnellaggio venivano colpite ed entrambe sono da ritenere affondate; due apparecchi erano abbattuti dalla caccia tedesca.

La base di La Valetta è stata pure attaccata con visibili risultati da nostri velivoli.

Vojno poročilo št. 968 Živahno delovanje v vzhodnem Tripolisu 20 tankov onesposobljenih - Dva sovražna trgov. parnika potopljena La Valetta bombardirana

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

V vzhodni Tripolitanijski potekajo živahni boji, v katerih so se naše močne zaščitnice spoprijete z močnimi sovražnimi oddelki.

Dvajset sovražnih tankov je bilo onesposobljenih.

V Tunisu so bili odbiti sovražni napadi krajevnega značaja.

Italijanske in nemške letalske skupine so ponovno delovale nad alžirskimi pristanišči; dve trgovski ladji srednje velikosti sta bili zadeti in je obe smatrati za potopljene.

Nemški lovci so sestrelili dvoje letal.

Naša letala so napadla z vidnimi uspehi tudi oporišče La Valetta.

Nadaljevanje bojev na jugu Nemška ter italijanska letala so srdito napadla sovjetske težiščne točke na južnem in srednjem odseku Južno od Ladoškega jezera je bilo uničenih 299 sovjetskih tankov

Hitlerjev glavni stan, 18. januarja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na jugu vzhodnega bojišča se že dva meseca trajajoča ostra zimska bitka z nezmanjšano silo nadaljuje. Z novimi silami podvzeti sovražni napadi so bili v težkih bojih v glavnem odbiti ali pa v gibljivem bojevanju s protinapadi na trdovratno branjenih oporiščih zastavljeni.

Pod najtežjimi pogoji bojujoča se nemška vojska v prostoru Stalingrada je s trdovratno vztrajnostjo in z močno voljo vzdržala več nadaljnjih močnih napadov.

Pri krajevnih bojih na srednjem odseku vzhodnega bojišča in južnovzhodno od Ilmenskega jezera je bilo uničenih 8 sovražnih oklepnih vozil.

V skupnih napadih močnih nemških letalskih sil in brzih italijanskih bojnih letal je sovražnik na težiščnih točkah bojev na južnem in srednjem odseku vzhodnega bojišča zopet utrpel velike izgube na moštvi, orožju in vozilih vseh vrst. Maskirana zbirališča sovražne vojske so bila razbita in mnoga zaklonišča čet uničena. Ponoči so letala bombardirala sovražne oskrbovalne železniške zveze severozapadno od Moskve. 10 transportnih vlakov je bilo razdejanih.

Južno od Ladoškega jezera se teži obrambni boji nadaljujejo. Od 12. januarja 1943 dalje je bilo tu 299 sovjetskih oklepnih vozil uničenih ali pa onesposobljenih za borbo.

Nemško-italijanska oklepna vojska v Severni Afriki je tudi včeraj v gibljivem bojevanju odbila močne sovražne pelotne in oklepne napade z zelo velikimi izgubami za sovražnika. 20 sovražnih oklepnih vozil je bilo sestreljenih. Oddelki letalstva so podpirali obrambne boje in so ponoči bombardirali oskrbovalne kolone v Cirenajki.

V Tunisu so bili posamezni sovražni napadi lokalnega pomena krvavo odbiti. Letalstvo je napadalo podnevi pristanišče Bona, ponoči pa neki konvoj severno Bougiea. Sedem velikih prevoznih parnikov s skupno 25.000 tonami je bilo težko poškodovanih, dva s približno 12.000 tonami je mogoče smatrati za izgubljena.

V včerajšnjih večernih in nočnih urah je utrpelo britansko letalstvo pri vojaško neučinkovitih napadih na severno Nemčijo in na prestolico Nemčije težke izgube. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so po dosedanjih podatkih sestrelili 25 po večini štirimotornih bombnikov. Ra-

zen tega so bila podnevi ob obali zasedenega zapadnega ozemlja sestreljena štiri, ob Severnem morju pa tri nadaljna sovražna letala.

V včerajšnjih večernih in današnjih jutranjih urah so močne sile našega letalstva napadle z rušilnimi in zažigalnimi bombami London in so povzročile predvsem na prostoru zapadno od velikega loka Temze velika razdejavanja in požare. Šest letal se ni vrnilo.

Berlin, 18. januarja. AS. 17. januarja je izgubilo angleško letalstvo, ki je skušalo napasti zahodne zasedene kraje, tri letala.

Bombni napad na London

Berlin, 18. jan. AS. Uradna nemška poročevalska agencija javlja, da so snoči pozno zvečer močne skupine nemških bombnikov napadle mesto London z razdiralnimi in zažigalnimi bombami. V svetli noči so se teški nemški bombniki prebili nad City. Izbruhnili so veliki požari. Istosčasno so druge nemške skupine napadle neko pristanišče na južni angleški obali in še neke druge cilje na vzhodni obali. Številne razdiralne in tisočere zažigalne bombe so povzročile znatno škodo.

Discipliniranost Berlinčanov

Berlin, 17. jan. S. Med snočnim napadom britanskega letalstva na nemško prestolnico je berlinsko prebivalstvo zopet enkrat pokazalo svojo discipliniranost, ko je ostalo popolnoma

mirno in ko je zlasti v onih delih mesta, ki so bili najbolj prizadeti, manifestiralo duha vzajemnosti, ki veže danes ves nemški narod. Vojski, policiji in četam protiletalske zaščite, ki so takoj nastopile, da bi pomagale žrtvam in da bi pogasile in omejile požare, se je spontano pridružil prebivalstvo, ki je v mnogih primerih samo poskrbelo za najnujnejšo pomoč. Znatno pomoč so v nekaterih primerih nudili vojaki, ki so bili v trenutku sovražnega napada na ulicah in ki so zlasti pomagali ranjenecem.

V tukajšnjih krogih poudarjajo v zvezi s tem, da bi Berlin ne mogel dati boljše odgovora na Churchillovo utvaro o oslavitvi odpora nemškega prebivalstva s terorističnimi napadi na obljude mestne predele, bolnišnice, stanovanja in cilje, ki se brez vsakršnega vojaškega pomena. Poskusi te vrste, ki predstavljajo samo nov dokaz britanskega barbarstva, nosijo pečat nesramnosti in bodo poplačani, kakor to zaslužijo.

Berlin, 18. jan. S. Razpravljač o ustrahovalnem napadu britanskega letalstva na Berlin piše »Montag« med drugim: Poleg angleških bombnikov na nemško prestolnico je dosegel edino ta namen, da je okrepil voljo ljudstva za odpor. Notranja fronta je še enkrat podala dokaz, da zna prenašati težke boje prav tako, kakor bojevniki na vseh drugih bojnih frontah. Ljudstvo vseh bombardiranih področij v Nemčiji, vključno prestolnica, je dokazalo še enkrat, da je na vrhuncu svojih borbениh sil in da zna izpolnjevati svojo dolžnost.

Rosenberg o ciljih sedanje vojne

Berlin, 18. jan. AS. Nemški minister Alfred Rosenberg je imel v Münstru govor o ciljih sedanje vojne, kjer je med drugim omenil, da se Nemčija danes bori v totalni vojni za zmagovalne tistih idealov in tistih tradicij civilizacije, na katerih je tekom stoletij slonel velik del zgodovine človeštva. Nemški narod — je nadaljeval minister Rosenberg — je podrl za seboj vse mostove, tako da se ni mogoče več umakniti. Mi poznamo naše sovražnike in vemo, da nam judovski svet ni mogel nikdar odpustiti, ker smo uničili velik del njegove moči po 150 letih. Zato moramo vzdržati trdo borbo. 80 milijonov Nemcev je nadaljeval govornik — je razumelo, da gre za konflikt, ki bo usoden za ves narod in da ne smemo pričati

polkovnika, 1935 je bil prestavljen v Eritrejo in sodeloval pri vojnih nastopih v italijanski vzhodni Afriki. Po vrnitvi v Italijo je bil imenovan za polkovnika in poveljnika konjeniškega polka »Monterato«, 29. junija 1939 je s svojim polkom sodeloval na zahodu. 8. julija 1942 je bil poslan na rusko bojišče ter je 22. julija bil imenovan za generala.

Divjaški napad na Berlin

Berlin, 18. jan. AS. V zvezi z letalskim napadom zvečer na nemško ozemlje, dajejo na podom, ki ga je nekaj angleških strojev izvedlo v oblačenem mestu naslednje podrobnosti:

Po dolgem presledku so Angliji včeraj izvedli letalski napad na nemško prestolnico. Metali so zažigalne in rušilne bombe zlasti na zelo obljude stanovanjske predele. Med zadetimi poslopji je mestna bolnišnica, več zažigalnih bomb je padlo tudi na Deutschlandhalle, znano veliko poslopje za shode in množične prireditve. Zaradi požara, ki je izbruhnil na strehi, se je podrla velika kupola. Gledalci so poslopje izpraznili takoj ob alarmu in so bili že na varnem v zavetiščih, tako da ni tu bilo nobene žrte.

V drugih primerih pa je bombardiranje zahtevalo žrte. Skupno obklojujejo 31 mrtvih in 150 ranjenih. Te številke bi se uglele morda tudi kaj povečati, ker delo za odstranjevanje podrtih še ni čisto končano. Potrjujejo, da sta dve napadajoči letali bili sestreljeni.

Alcazarski junak padel na vzhodu

Madrid, 18. jan. AS. Na vzhodnem bojišču je padel stoik Martin Pintado, eden izmed preostalih članov junaške posadke v Alcazariju, ki jo je branil kot 17letnik. Bil je med prvimi prostovoljci v sinji diviziji.

Plemenita nemška gesta

Pariz, 18. jan. AS: Nekaj ur po Hitlerjevi odločitvi, da bodo vrnjeni v domovino francoski vojni ujetniki, prijeli v Severni Afriki, je že prispel prvi transport francoskih ujetnikov na francoska tla. Bilo je 9 častnikov ter 114 podčastnikov ter vojakov iz tuniškega bojišča, ki so včeraj prispeli v Francijo.

Arabci hočejo konfederacijo

Carigrad, 18. jan. AS. Anatolska agencija je izvedela iz Jeruzalema, da je transejordanski kralj Emir Abdul izjavil: »Arabski voditelji na srednjem vzhodu imajo za povodni cilj ustanovitev konfederacije. Zahtevali so prekinitev sistema mandator, ker nečijo več biti mandati Društva narodov.«

Wells o komunizmu

Lizbona, 18. jan. AS. Wells je v radijskem govoru iz Londona apeliral, naj se organizira skupna komisija za obnovo razkrojenega sveta. Ta govor je v prvi vrsti njegovih napovedanih govorov o reformi človeka. Wells je »skrajni revolucionar«, ker smatra, da je nauk komunistične stranke za 50 let zastarel.

Rim, 18. jan. AS. Angleška admiraliteta sporoča izgubo dveh stražnih ladij »Horatio« in »Dura«.

Dvajsetletnica Milice

Začetni svečanosti v Florenzi je prisostvoval general Galbiati

Florence, 17. jan. AS. Šef glavnega stana Milice je otvoril proslavo prve dvajsetletnice oborožene straže Revolucije s tem, da je izvršil pregled pomembne formacije bataljonov Crnih Sraj, sestavljene iz starih in najmlajših legionarjev. Ni brez pomena, da so se proslave 20-letnice — seveda redne proslave, kakršne odgovarjajo sedanjemu trenutku — začele v nadvee fašistični Florenci, ki je na revolucionarna dejanja vezana po neizbrisnih spominih. Obisk generala Galbiatia v Florenci očitno kaže, da so stari izvori Milice v skvadristizmu in da je skvadristični duh postal danes duh fašističnih legij. Skvadristični bataljoni in med njimi v prvi vrsti goreči toskanski bataljon, ki se bore proti prvotnemu sovražniku Fašizmu, dokazujejo in potrjujejo, da se revolucija razvija v isti veri in z žrtvami njenih prvih vernikov in da ima Milica, ki se je že uveljavila v zmagovitih vojnah svojega časa, v eebi dovolj sile, da zajamči obenem z vsemi drugimi silami fašistične Italije uspeh in končni trijumf v tej borbi.

Generala Galbiatia so na postaji sprejeli prefekt, zvezni tajnik in druge krajevne hierarhije. Potem ko se je poklonil pred kriptopadli za Revolucijo in pred spomenikom padlih v vojni, kjer je položil dva lovorjave venca, se je v spremstvu istih oblasti in hierarhov ter poveljnikov 4. in 7. pasu Crnih sraj podal na Piazza della Signoria, kjer se je med tem razvrstili fašistični oddelki, ki so jih obdajali člani florentinskega fašista z zastopstvi bojovniških organizacij ter navdušeno prebivalstvo, ki je vzklíkalo Duceju ob vihranju zastav in praporov. Ob prihodu generala Galbiatia so oddelki izkazali čast z orožjem.

Šef glavnega stana je odredil pozdrav Kralju

in Duceju, nakar so se vsi legionarji odzvali z gorečim klicem. Nato je sledila blagoslovitev in izročitev praporov novih bataljonov in izročitev odklopanja za vojaško hrabrost sorodnikom padlih legionarjev in živim legionarjem.

Ko je nastal molk, je general Galbiati govoril Crnim srajem, ki jim je predvsem prinesel pozdrav Duceja. Dejal je med drugim: »Da, pregled Oboroženih Sil je dejanje vere. Milica, ki je ostala narod ima neizčrpne vire. Ona je danes navzoča na vseh bojiščih naše vojne, navzoča je povsod s svojimi veterani in svojimi mladimi legionarji, ki jih vse preveča ista volja za dosego zmage, zanesljive zmage, h kateri nas vodi nezmotljivi genij Duceja.«

Galbiati je besede o vzbudile nove manifestacije navdušenja, ki so dosegle svoj višek v petju legionarskih in skvadrističnih pesmi ter v neprestanem vzklíkanju Duceju. Po končani manifestaciji je general Galbiati spet odredil pozdrav Kralju in Duceju ter tako zaključil prvi del svojega bivanja med florentinskimi prostovoljci. Kasneje je v Palazzo Vecchio podal poročilo 600 oficirjem 7. pasu Crnih sraj in jim podal točne smernice o bodočem delu na področju zbiranja in uvračanja mladih sil v vrste Milice. Velika množica oficirjev, teh pravih zastopnikov političnega, gospodarskega in kulturnega življenja Florencije je napeto in s ponosom sledila poročilu, ki se je zaključilo s ponovnimi vzklíki Duceju in Milici. Končno si je general Galbiati ogledal protiletalsko baterijo Milice, pri čemer se je zanimal za življenje legionarjev, s katerimi je zavzvil tudi pripravljeni obed.

Hrvatska »Siva knjiga«

Zagreb, 18. jan. AS. V navzočnosti hrvatskega zunanjega ministra so izročili tujim častnikom »Sivo knjigo«, ki jo je izdalo zunanje ministrstvo v hrvatskem, italijanskem in nemškem jeziku. »Siva knjiga« je najzlostnejši dokaz o divjaštvu, morji in uničevanju, ki ga uprizarjajo uporniki na Hrvatskem. Knjiga temelji izključno na uradnih podatkih.

Hrvatski zunanji minister je imel pri tej priliki govor, v katerem je pojasnil ta dokument, ter na svojstven način razložil začetek in konec prevratnega komunističnega gibanja. Povedal je med drugim, da je uporniško gibanje na Hrvatskem dvojno: vsesrbsko, ki si je postavilo za svoj vzor veliko Jugoslavijo in ki ga vodi polkovnik Mihajlovič. Odvisno je od ubežne jugoslovanske vlade. Temu Mihajlovičevemu gibanju daje London obilno pomoč. Drugo uporniško gibanje na Hrvatskem pa je komunistično-partizansko, ki se drži navodil komunistične internacionale in ki ima za svoj končni cilj narediti iz Jugoslavije sovjetsko republiko. Obe ti dve skupini upornikov sta v začetku sodelovali med seboj, pozneje pa sta se ločili. Nesoglasje med Londonom

in Moskvo glede vprašanj evropskega jugovzhoda so se pokazala tudi med tema dvema skupinama upornikov, ki sta si podobni samo po tem, da uprizarjata enaka zločinska dejanja.

Minister je potem govoril o hudih, dokazani odgovornosti angleške vlade, ki moralno in denarno podpira gerilno na Hrvatskem po tako imenovani jugoslovanski vladi, pa tudi neposredno po svojih agentih. S tem nadaljuje s svojim prejšnjim delovanjem proti Hrvatski, ki je bila še pod bivšo jugoslovansko vlado. S tem je angleška vlada pokazala, kakšno vrednost je treba pripisovati tako imenovanim človekoljubnim vzrom, o katerih govori angleška propaganda. »Siva knjiga« — je poudaril hrvatski zunanji minister — s svojimi zgledi, pisanimi s krvjo, prikazuje, kako so dejansko izvajali »atlantska kartica«, ter priča, kaj angleško-ameriško-rusko zavezništvo pripravljajo svobodnemu demokratičnemu človeštvu. Svoja izvajanja pa je končal takole: »Hrvatska, ki se drži svojih izročil, je tudi danes ostala zvesta svojemu zgodovinskemu poslanstvu, brani omiko, ter je odločena, boriti se na strani zaveznikov do končne zmage.«

Sirski predsednik umrl

Ankara, 18. jan. AS: Zvedelo se je, da je včeraj v Damasku zaradi pljučnice umrl predsednik sirske republike Tagudin El Hassani.

Eisenhower naj bo odstavljen?

Stockholm, 18. jan. Zdi se, da je Churchill zametel, naj Eisenhowerja nadomesti kak angleški general. Ta predlog je razburil duhove onstran Atlantskega morja. Ne da bi potrdil ali zanikal ta glas, piše neki newyorški list: »Zahtevati, naj bi Eisenhowerja nadomestil kak angleški general, je otročje.« Brzojavke iz Washingtona govorijo o »viharju« v severnoameriškem tisku zaradi položaja v Alžiru in Maroku. Drugi zmernejši listi pravijo, »da se bodo prav kmalu končali napadi na Eisenhowerja, ki jih je začel angleški tisk.«

Bern, 18. jan. AS. »Times« zanika, da bi Anglija zahtevala v Washingtonu, naj se v Severni Afriki odstavi general Eisenhower.

Novo turško posojilo

Ankara, 18. jan. AS. Turška narodna skupščina je odobrila novo posojilo 64 milijonov turških lir za narodno obrambo.

Obisk Visokega komisarja v Gasilskem domu ter v Mestnem higienskem zavodu

Visoki komisar, ki ga je spremljal Podprefekt dr. David, je obiskal Gasilski dom, kjer ga je sprejel komandant inž. Venuti, četa gasilcev, uvrščena ob vходу v dom, pa ga je počastila z orožjem.

Potem ko je pregledal gasilce, ki so bili sem poslani iz drugih italijanskih pokrajin, ter gasilce, ki so prej pripadali razpušeni Gasilski zvezi, se je Visoki komisar podrobno zanimal za tehnično opremo ter pregledal razne motorizirane gasilske naprave.

Komandant Venuti je imel nato prisrčen nagovor, v katerem je zatrjeval, da bodo gasilci znali vedno rešiti do dna nalogo, ki jim je zaupana v tej pokrajini.

Ekse. Grazioli, je potem, ko je poudaril tradicionalno gasilsko enotnost ter hrabro obnašanje gasilcev vsakokrat, ko so nastopili v svoji službi, je izrazil, da bo gotovo tudi v Ljubljani ta tradicija ostala neomajana toliko od strani italijanskih gasilcev kakor tudi slovenskih, ki se brez dvoma dobro zavedajo visoke časti, da pripadajo tako zaslužni enotini.

Visoki komisar je nato obiskal pisarne in vse lokale v domu od delavnice do spalnice, od kuhinje pa do družabnih sob.

Zaporedoma je nato obiskal zdravniške ambulante mestne občine za rezeže, se zanimal za njihovo delovanje ter se pogovarjal z ljudmi, ki so čakali na pregled.

Zatem je odšel v više nadstropje kasarne ter tam obiskal higijski urad, kjer ga je sprejel ter poveljal dr. Rus, ki mu je podrobno poročal o delovanju odsekov ter o pomanjkanju lokalov in zdravniškega materiala.

Visoki komisar je nato obiskal odsek Prehranjevalnega urada, ki ima sedež v istem poslopiju, ter izvršil nadzorstvo nad njegovim delovanjem.

V pisarni komandanta je bilo nato zborovanje, med katerim so se proučile potrebe gasilske enotice, tako v pogledu osebja, kakor tudi v pogledu tehničnih sredstev in lokalov.

Visokega komisarja so nato pozdravili z dolžnimi častmi, nakar je zapustil kasarno.

Ambrosiana je prekrizala račune Torinu

Začetek povratnih tekem v drž. prvenstvu — Livorno vodi s 23 točkami

Medtem, ko leži pri nas debela bela odeja in evete nad njo drevje v preletu ivja, igrajo v južnih krajih nogometno prvenstvo v nezmanjšanem obsegu. Včeraj so začeli v razredu najboljših s povratnimi tekmami. Zima jih očitno ni motila in

Kaj vse je vedela, verjela in se verjame Ljubljana...

Avgusta 1941: ...da bo že oktobra 1941 konec vojne...

Oktober 1941: ...da bo vojna končana decembra 1941...

Decembra 1941: ...da bo konec vojne februarja 1942, ker je to napovedal Stalin in ljubljanska OF.

Januarja 1942: ...da bo 14. januarja zgodovinski dan...

Februarja 1942: ...da je vsa dežela v OF; ...v najkrajšem času se bo začela odločilna ofenziva ljubljanskih partizanov in boljševiške armade in da bo aprila 1942 vojna konec...

Aprila 1942: ...da 300 ruskih aeroplanov vsak večer prinese na Gorjance slovenskim partizanom slame, denar in obleko...

Maja in junija 1942: da so partizani prekinili v Ljubljanski pokrajini ves železniški promet in da vlaki sploh ne vozijo več...

da boljševiki nezadržno prodirajo naprej in da so že v Karpatih...

da bo 15. junija izbruhnila v Evropi splošna revolucija...

da bo nato v enem mesecu konec vojne...

da bo nato odbor OF prevzel oblast...

Julija 1942: ...da bodo Angleži še isti mesec napravili invazijo v Slovenijo, ker sta se tako dogovorila Churchill in ljubljanska OF, nakar bo sigurno v treh mesecih konec vojne...

Avgusta 1942: ...da je invazija iz strateških razlogov preložena na konec avgusta in nato na september, konec vojne pa oktobra, seveda po sklepu OF...

da zaradi partizanskih »akcij« v Ljubljanski pokrajini prihajajo vsi vlaki za eno uro prepozno na vsa bojišča in da se bo prav zaradi tega kmalu zrušila fronta v Rusiji...

da imajo posebno na progi Trebnje—Št. Janž vsi vlaki veliko zamudo...

Oktober 1942: ...da bo še ta mesec izbruhnila splošna revolucija...

da bo v najkrajšem času konec vojne in bo OF prevzela vso oblast, ker so Rusi že pred Zagrebom in Karlovcem...

Novembra 1942: ...da bo decembra konec vojne s prevzemom oblasti po OF...

Začetek decembra 1942: ...da so Rusi že zasedli Karlovec in Metliko...

da bo vojna konec čez en mesec ali že čez 14 dni...

da bodo partizani o božiču zasedli Ljubljano...

Okoli 15. decembra 1942: ...OF kot edini zavaznik skupnega tabora Sovjetske zveze kategorično zahteva od Anglije in Amerike, da čimprej odpreta drugo fronto v Afriki. Če ne...

Konec decembra 1942: ...da bo vojna še dolgo trajala...

A vendar... Vse do danes še ni izbruhnila revolucija v vsej Evropi, kljub prerokovanju OF. ...ni ruskih čet v Ljubljano...

Pač pa je zaradi OF tisoče Slovencev izgubilo življenje, na tisoče Slovencev izgubilo vse svoje premoženje.

so opravili ves spored v A-razredu, v katerem sodeluje 16 moštev, pa tudi v B-razredu, v katerem tekmuje 18 klubov.

Ze v nedeljski številki smo napovedali, da bo v Torinu zelo važna tekma in da bo tam prav za prav glavni dogodek 16. kola. Tako se je tudi zgodilo. Ambrosiana, ki je tam gostovala in merila svoje moči s kandidatom za letošnje prvenstvo, je spet zabeležila s starim sijajem. Ambrosiana je zmagala in odpravila Torino s 3:1. Tako je izgubil Torino obe točki in Livorno ga je spet prehitel. Ze zadnjič smo zapisali, da bo imel Livorno v Benetkah lahko nalogo. Odkar igrajo Benetani brez nekaterih najboljših moči, veljajo za zelo krotkega nasprotnika, ki dovoljuje kar točno postavljanje prognoz. Livorno je torej premagal Venezo z 1:0 in je sedaj spet na vrhu razpredelnice s 23 točkami. Nam najbližja Triestina je gostovala včeraj v

Rimu. Nastopila je proti Laziju, čigar enajsterico vodi sam Piola, najboljši strelec med vsemi igralci šestnajstih moštev. Lazio je zmagal zelo prepričljivo, izid pa je 1:3. Težje pa se je godilo drugemu rimskemu moštvu — Romi, ki je gostovala v Fiorentini. Tu je padel najvišji izid dneva, namreč 3:0 v prid domači Fiorentini. Očitno je, da je Romi, lanskemu državnemu prvaku, za letoš odklenalo. Doslej je nabrala Roma samo 12 točk in je trenutno enaka Bariju, ki se je zadnje jeseni povzpela v tovaršijo A-razreda. Tekmo visoke kakovosti so gledali tudi v Milanu. Enastorica imena je premagala Juventus z 2:0, kar daje Milanu dobro spričevalo.

Pregled včerajšnjih rezultatov v A-razredu je tale:

Florenca: Fiorentina: Roma 3:0.
Vicenza: Genova: Vicenza 1:0.
Milan: Milano: Juventus 2:0.
Benetke: Livorno: Venezia 1:0.
Torin: Ambrosiana: Torino 3:1.
Genova: Liguria: Bari 1:0.
Bergamo: Atalanta: Bologna 1:0.
Rim: Lazio: Triestina 3:1.

Po teh izidih je Livorno s 23 točkami apert na prvem mestu. Sledita mu Torino in Ambrosiana, ki imata po 21 točk. Vrstni red naslednjih je tale: Juventus 20, Lazio, Fiorentina in Atalanta po 18, Genova in Milano po 17, Bologna 16, Liguria 13, Roma in Bari po 12, Triestina 11, Venezia 9, Vicenza 8. Roma in Liguria imata eno srečanje še v dobrem.

Tudi v B-razredu so odigrali včeraj vse, kar je bilo na sporedu. Odlikovala se je zlasti vodilna Spezia, ki je odpravila Novaro z visokim izidom 4:0. Podrobni rezultati so bili: Napoli: Udinese 2:1, Siena: Cremonese 4:2, Savona: Palermo Juce 2:2, Pisa: Mater 2:1, Padova: Pro Patria 2:1, La Spezia: Novara 4:0, Alessandria: Anconitana 2:0, Modena: Brescia 2:1, Pescara: Fanfulla 4:1.

Vrstni red moštev in točke: La Spezia 23, Pro Patria in Pisa po 21, Napoli 20, Brescia, Padova in Modena po 18, Anconitana in Cremonese po 16, Novara 15, Palermo Juve, Alessandria in Fanfulla po 14, Udinese 13, Savona 12, Pescara, Mater in Siena po 11.

Uradna objava CONI-ja št. 5

Važno obvestilo. Predsedniki športnih društev Birijske, Športnega kluba Ljubljane, Zabjaka, Marea, Planine, Hermesca, Nogometnega kluba Ljubljane, Kajak kluba, Viča, Mladike in Dopolavora iz To-

Skilcanje slovenskih dijakov

Tiskovni urad Zveze fašijev objavlja: Vsi oni dijaki, ki so vpisani v ljubljanski vseučiliški organizaciji, naj se zbere dne 20. januarja ob 11 v dvorani vseučiliške knjižnice, da prisostvujejo važnemu setanku. Dijaki morajo predložiti ob vstopu zadevno vabilo in izkaznico organizacije.

»Prima linea«

Izšla je 11. številka glasila borbenih fašijev s pestro in zanimivo vsebino. Uvodnik je posvečen osnovni misli Stranke, nesebičnosti, ki je jamstvo za vse uspehe. Druga stran vsebuje članke o vojnem položaju, tretja pa prinaša daljše poročilo o naši Narodni galeriji in o naših slikarjih. Prinaša tudi reprodukcije dveh Subičevih in eno Groharjevo slike. Ostala vsebina je namenjena vojakom ter sodelovanju vojske z narodom. Zanimiva je vsekakor razprava »Evropska in slovenska mladina«.

Izredni komisar občine Borovnica

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je imenoval g. Ivana Petriča za občinskega izrednega izrednega komisarja občine Borovnica namesto dr. Franca Zupana.

Izredni komisar občine Logatec

Visoki komisar je imenoval za izrednega komisarja občine Logatec g. Gabrijele Oblaka.

bačne tovarne so vabljeni, naj od časa do časa sporočijo CONI-ju imena atletov, ki so bila vpisana v svoječasnem seznamu za urad CONI-ja, in sicer zaradi tega, da bo lažje opravljati nadzorstvo in nadaljevati zadevno delo. Enako mora storiti tudi predsednik Smučarske zveze. Predsednik SK Korotana ni predložil zahtevanega seznama in se zato vabi, naj to nadoknadi do najkasneje 20. januarja, ker sicer pozneje njegovi podatki ne bodo več upoštevani.

Madžarska naselitev v Bački. V zvezi z naselitveno akcijo madžarske vlade se je madžarsko prebivalstvo v Bački povečalo za 8%. Naseljencem je bilo na razpolago 318.000 kat orolov zemlje. Gre večinoma za zemljo, ki je bila razlaščena po jugoslovanski agrarni reformi.

Statistika strokovnih nadaljevalnih šol in občasnih strokovnih tečajev za šolsko leto 1939/40 in 1940/41

1. Specialne strokovne nadaljevalne šole

Tek. št.	Kraj šole	1939/40												1940/41																	
		Število učencev						Število učiteljev			Mojs tri	Mojs trice	Skupaj	Število učencev						Število učiteljev			Mojs tri	Mojs trice	Skupaj						
		Razredi			Skupaj									Razredi			Skupaj														
		I.		II.				III.	I.		II.	III.	I.		II.	III.															
		m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	sk.	m.	ž.	v.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	sk.	m.	ž.	v.	m.	ž.	m.	ž.	sk.	m.	ž.	v.
1	Ljubljana (Sv. Jakob) Ženska strok. nad. šola za umetne in oblačilne obrti	—	109	—	122	—	112	—	343	343	6	10	1	—	1	18	—	122	—	123	—	104	—	349	349	5	12	1	—	—	18
2	Ljubljana (Prule) Strok. nad. šola za umetne in moške oblačilne obrti	94	1	109	1	106	4	309	6	315	17	1	1	4	—	23	85	1	97	2	86	2	268	4	272	11	1	1	4	—	17
3	Ljubljana (Graben) Strokovna nadaljevalna šola za stavbne obrti	64	—	76	—	71	—	211	—	211	15	1	1	1	—	18	64	—	72	—	75	—	211	—	211	13	1	1	1	—	16
4	Ljubljana (Vrtača) Sp'ošna strokovna nadaljevalna šola	49	21	57	48	46	30	152	99	251	14	2	1	2	—	19	40	23	40	37	42	41	122	102	224	15	1	1	2	—	19
5	Ljubljana (Ledina) Strokovna nad. šola za mehansko- tehnične obrti	132	—	150	—	113	—	395	—	395	22	—	1	—	—	23	153	—	119	—	117	—	389	—	389	20	—	1	—	—	21
6	Ljubljana (Selo) Strok. nad. šola v deškem vzgaja- lišču na Selu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	16	—	19	—	63	—	63	4	—	1	3	—	8
7	Ljubljana (Privoz) Trirazredna gostinska strokovna nadaljevalna šola	9	1	7	5	9	4	25	10	35	5	—	1	1	—	7	6	2	11	1	7	2	24	5	29	4	—	1	1	—	6
8	Ljubljana Strokovna nadaljevalna šola gra- fičnih obrtov	10	—	8	—	5	—	23	—	23	4	—	1	3	—	8	5	—	11	—	7	—	23	—	23	4	—	1	3	—	8
9	Ljubljana (Trgovski dom) Trirazredna trgovska strok. nad. šola Združenja trgovcev	39	38	46	49	43	49	128	136	264	10	—	1	2	—	13	37	31	39	53	29	43	105	127	232	9	—	1	1	—	1
	Mesto Ljubljana Skupaj	397	170	453	225	393	199	1243	594	1837	93	14	8	13	1	129	418	179	405	216	382	223	1205	587	1792	85	15	9	15	—	12

Podeželske šole:

1	Devica Marija v Polju	34	2	35	3	19	2	88	7	95	5	—	1	—	—	6	24	4	33	2	28	2	85	8	93	3	—	2	1	1
2	Kočevo	26	1	41	7	33	6	100	14	114	8	—	1	—	—	9	34	6	42	1	33	10	109	17	126	8	—	1	—	—
3	Novo mesto	20	—	47	42	43	—	110	42	152	12	1	1	2	1	17	27	3	36	9	47	26	110	38	148	8	1	2	2	—
4	Ribnica na Dolenjskem	23	6	16	7	15	—	54	13	67	4	—	2	—	—	6	20	—	34	—	20	—	74	—	74	3	—	1	—	—
5	Vrhnika	21	1	26	1	18	2	65	4	69	3	—	1	—	—	4	10	—	30	2	19	1	59	3	62	3	—	1	—	—
Skupaj . .		124	10	165	60	128	10	417	80	497	32	1	6	2	1	42	115	18	175	14	147	39	437	66	503	25	1	7	3	1

2. Strokovne nadaljevalne šole

1	Devica Marija v Polju	34	2	35	3	19	2	88	7	95	5	—	1	—	—	6	24	4	33	2	28	2	85	8	93	3	—	2	1	1
2	Kočevo	26	1	41	7	33	6	100	14	114	8	—	1	—	—	9	34	6	42	1	33	10	109	17	126	8	—	1	—	—
3	Novo mesto	20	—	47	42	43	—	110	42	152	12	1	1	2	1	17	27	3	36	9	47	26	110	38	148	8	1	2	2	—
4	Ribnica na Dolenjskem	23	6	16	7	15	—	54	13	67	4	—	2	—	—	6	20	—	34	—	20	—	74	—	74	3	—	1	—	—
5	Vrhnika	21	1	26	1	18	2	65	4	69	3	—	1	—	—	4	10	—	30	2	19	1	59	3	62	3	—	1	—	—
Skupaj . .		124	10	165	60	128	10	417	80	497	32	1	6	2	1	42	115	18	175	14	147	39	437	66	503	25	1	7	3	1

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITICNE MOCI PETROLEJA

»Kaplja petroleja ima za nas vrednost kaplje krvi,« je brzojavil leta 1918 Clemenceau v Washington.

»Vojska, mornarica, ves denar sveta in vsi narodi so nič proti tistemu, ki ima petrolej,« je rekel leta 1917 sir Elliot Alves, Deterdingov pribočnik.

»Svetovna veljava nekega naroda je odvisna od njegovih petrolejskih zakladov,« je rekel Wilson.

Ne, nobeden od teh treh ni pretiraval. Iz zdravilnega sredstva za stare babe je postal petrolej »življenjska kri gospodarstva«. Nobena druga surovina nima tako pravilne življenjske poti za selboj kakor ta produkt trohnebe prastarih živali, ki ga črpamo iz globlin zemlje.

In poleg vsega tega ni bila nobena druga surovina tako dolgo zanemarjena.

Ze tisočletja poznajo petrolej. Leta 220 pred Kristusom je ukazal cesar iz dinastije Cin na Kitajskem, naj iščejo sol. Našli so petrolej. Iznašli so preproste svetilke in postopek čiščenja. Toda kmalu so vrelci usahnili in na petrolej so pozabili.

Tisoč let pozneje je vladal nad polotokom Apšeron, nad sedanjim Bakujem, neki khan, ki je bil bolj podjeten kakor njegovi predniki. Motil ga je petrolej, ki je izviral iz zemlje vsepovsod in povzročal, da so bila polja nerodovita. Ta črna tekočina je bila zanj uganka in nekaj mora storiti, da mu postane koristna. Še enkrat iznajde preprosto destilacijski aparat in preprosto svetilko. Perzijski šah, njegov gospodar

Pestra stran zgodovine našega zimskega športa

Okoliščina, ko je pritenil hud mraz in ko je zacvetela pokrajina v iskrenem se živju, se mi zdi primerna, da obudim nekaj spominov na prve čase našega zimskega športa. Tokrat ne bom pripovedoval o Valvazorjevih zapiskih o bloških smučeh, tudi ne o znameniti smučki reportaži Podgrivarkega v »Novicah«, temveč o sankanju in drsanju, ki je bilo v modi že veliko prej, predno se je današnja generacija navdušila za zimski šport na smučeh. Ze pred prvo svetovno vojno je bilo toliko zanimanja za sankanje, da so zgradili v Bohinju znamenito sankališče »Belvedere«. Na podnožju Črne prsti so uredili pol naravno, pol umetno sankališče, katerega proga je merila 1200 m. Tja so radi zahajali ljubljanci, prihajali pa so tudi gostje iz drugih mest in se razveseljevali na lepem sankališču. Hitroetni rekord sankališča »Belvedere« je znašal na enosedelnih saneh 1222 min., na dvosedelnih pa 1:28 min.

Za šport na saneh je bilo tudi po prvi svetovni vojni toliko zanimanja, da so odpovali predstavniki Sportne zveze v Bohinju, kjer so obnovili staro sankališče. V zimski sezoni 1920-21 so začeli iznova orati ledino v vseh panogah zimskega športa.

Dr. Karl Ozvald — 70 letnik

V sredo, dne 20. januarja 1943, bo dosegel g. univ. prof. dr. Karl Ozvald sedemdeset let. Kdor sam vestno in mnogo dela, ve, koliko ogromnega dela je izvršil v teh letih naš jubilant. In vse to iskanje ter spoznavanje je šlo v korist in poglavitno njegovega osebnega dela na srednji in visoki šoli in v obogatitev slovenske pedagoške kulture.

Izmed sedmorice slovenskih pedagogov, katerih delo sega iz prejšnjega v sedanje stoletje, Schreiner, Bežek, Bežjak, Hubad, Gabršek, Kos, Ozvald, se je slednji dvignil v kulturni pomembnosti najvišje. To prednost bi mogli izraziti na dva načina. Najprej je za vso ostalo šestorico zelo značilna zavisnost od Herbartove pedagoške teorije in prav posebno od njegove asociativne psihologije ki priznava predvsem samo predstavno doživljanje kot elementarno. Ozvald pa je šel kot čudovito informiran človek preko Herbart do modernih psiholoških smeri, ki prikazujejo enakovrednost večih elementarnih doživljanj, pomembnost podzvesti in subjekta. Tako nam je podal Ozvald že v svoji šolski knjigi o psihologiji, ki je sicer še močno zavisna od sodobnih psihologov, prav posebno pa v svoji Osnovni psihologiji, ki je mnogo avtonomnejša, zelo dobro, široko razpredeno in konkretno psihološko podlago za pedagoško razmišljanje ter praktično oblikovanje.

Druga prednost Ozvaldovega pedagoškega delovanja je v tem, da se je dvignil od ožne šolske pedagoške in metodične vprašanj do pristno kulturnega pojmovanja pedagoške stvarnosti. S pomočjo bogate naštatanosti nam je prikazal dejstva, da je med kulturo in med pedagoškim delom tako tesna povezanost, da ostane pedagoško prizadevanje le prazna forma, če bi pedagog ne imel kulture in kulturnih ustvaritev, s katerimi in ob katerih se res izvršuje izobraževanje in vzgajanje človeka. V tej povezanosti je moderna pedagogika zagledala vso širino pedagoškega področja in je postavila pedagoško vrednoto kot elementarno v vrsto ostalih kulturnih vrednot.

O pedagoško-zgodovinskih rezultatih nam dostojno Ozvald ni skoraj nič napisal, vendar vemo, da ima za tisk pripravljeno zgodovino pedagoškega v starem in srednjem veku.

Še vedno snujoč in prožnega duha Ozvald vestno zasleduje razvoj strokovne literature, prav tako pa tudi slovensko in tujo kulturo ter razprave o kulturi sami. V njem živi namreč največja želja, da bi imela slovenska mladina ob pomoči svojih vzgojiteljev res dosti zdrave in bogate kulture, ob kateri bi sama kulturno rastla ter postajala tako tudi etično vedno trdnjša in zrejša. Uresničitev te želje, ki je iskra Ozvaldovega pedagoškega erosa, je enajsonovnejše gibalbo tudi za njegovo teoretično delo v pedagogiki.

V razvojni vrsti slovenskih pedagogov je Ozvald eden pomembnih členov in ob njegovem jubileju dela mu iskreno želimo, da bi mu Bog naklonil še dokaj let plodne tvornosti v korist bodočega razvoja slovenske pedagogike. Gg.

ta. Zraven sankališča so uredili tudi malo smučsko skakalnico, na jezeru pa so priredili drevalne tekme. V resnici so bili to še romantični časi našega zimskega športa. Med tekmovalci še ni bilo posebne izbire, tudi niso imeli za seboj tekmovalnih tečajev; k tekmam so se prijavili vsi korajžni mladi ljudje, ki so imeli količkaj pojma o ravanju e sanmi ali dilcami. Ostali so se zbrali pri okrepčevalnici ob sankališču in si krajšali čas z dobrotami, ki človeku v hudem mrazu tem bolj teknejo.

Sankališče Belvedere« so preuredili tako, da je merilo samo 1000 m. Na startu se je zgledalo 19 tekmovalcev, med katerimi je zmagal mag. phar. Stanko Kmet v času 1:18,4 min. Razume se, da so prišli do besede tudi tekači na smučeh, skakači in drsalci. Za tekače so priredili »tekmo po brdih na daljavo«, daljava sama pa je znašala 6 km. To je bilo meseca februarja l. 1921.

Smučsko progo so izpeljali pod Lisecem in nad izvirov Bohinjske Bistrice. Prijavilo se je 30 tekmovalcev, med njimi tudi štiri dame. Ko brskamo po starih poročilih, čitamo, da so bili posebno veseli dejstva, da so se udeležili tekmovalja tudi ženske. Takole pravi poročilo v takratnem športnem tedniku: »Prvič so se ta dan ojunale brhke naše dame na smučkah in je nastopil v tekmi poleg moškega tudi nežni spol.« Seveda je bila proga za ženske predolga in so jim dovolili samo tek na 3 km. Zmagala je B. Trammerjeva iz Mostarja s časom 15:30,8 min.

Konkurenca med moškimi je bila že precej bolj trda. Prvo mesto si je pribral Hlebanja Janez, logar iz Bohinja, ki je presmučal 5 km v 21 min. 49,2 sek. O Dr. Pandakoviču pravi poročilo, da je zabodil in odstopil. Seveda tudi Ljubljanci niso ostali brez nagrad. Prav posebno se je uveljavila

Tečaji italijanskega jezika na magistratu

Število oseb, ki obiskujejo tečaje italijanskega jezika, prirejane pod vodstvom Italijanskega kulturnega inštituta, vendar pa izven njegovega sedišča, je že znatno presehalo tisoč. Med njimi je najodličnejša skupina tečajev, ki se prirede za uradnike in uslužbence ljubljanske mestne občine, skupina, ki bo sama preselila pet sto udeležencev. Druga velika skupina, ki ne zaostaja dosti za prvo in katere številni tečaji že redno potekajo, je skupina uradništva Kr. pošte in brzojava. Manjše skupine tečajev prireja Pokrajinska delavska zveza (tri tečaje) in Trboveljska premogokopna družba (dva tečaja).

V petek je bila v mestni posvetovalnici slovesna otvoritev izpopolnjevalnih tečajev, ki jih bo imel prof. Marino. Navzoči so bili: župan general Rupnik, podžupan comm. Tranchida in ravnatelj Italijanskega kulturnega inštituta prof. dr. Attilio Budrovich.

Župan je v svojem govoru najprej pozdravil comm. Tranchida in prof. Budrovicha, ki bo organiziral in vodil magistratske tečaje, nato pa je poudaril važnost italijanskega jezika in kulture ter dejal med drugim: »Znanje italijanskega jezika bo odprlo nam Slovincem tudi pot k iskrenemu sodelovanju z italijanskim narodom v velikem rimskem imperiju; tako bomo deležni vseh dobrin, ki jih lahko tako močeno imperij nudi vsakemu svojem zvestemu državljanu.«

Za županom je spregovoril prof. Budrovich in je predvsem izrekel zahvalo Nj. Eks. Visokemu komisariju, ki je sam želel, da bi se priredili ti tečaji pod vodstvom Italijanskega kulturnega inštituta, ker je le-ta zaradi svoje široke izkušnosti v razširjenju italijanskega jezika in kulture v teh krajih posebno primeren, da vodi na enoten način tudi izvenšolske tečaje. Nadalje se je prof. Budrovich zahvalil županu in podžupanu za njuno prisrčno sodelovanje, nato pa se je obrnil do obiskovalcev tečajev ter jim dejal v zaključku svojega govora: »Hotel bi vas samo spomniti, da sta bila italijanski jezik in kultura v teh krajih zanemarjena v korist drugih jezikov, posebej še francosčine, katere poučevanje so siloma pospeševali na tak način in v taki meri, da se je moglo to zdeli tudi vam samim premalo naravno. Zaradi tega tudi ni prineslo pričakovanih sadov. To pa se je dogajalo v škodo jezika, ki ga govori italijanski narod, vaš veliki sosed, narod, ki je — čeprav vam ni bil dosti znan — edinstven na svetu po

Italijansko-belgijska trgovina. Iz Bruslja poročajo, da je pričakovati znatnega povečanja belgijsko-italijanske trgovine v letu 1943. Italija bo dobavljala Belgiji znatne količine tkanin in keramičnih proizvodov, dočim bo Belgija dobavljala Italiji večje količine kože in konj.

Zagrebske uvoznice. Z dnem 1. januarja 1943 je zagrebska mestna občina zvišala vse svoje uvoznice na 100%.

vil Zelenko Svigelj, ki je tekmoval med naraščalniki in razvtesil predstavnike ljubljanskega športnega kluba z zmago v času 21 min. 45,8 sek.

Kader smučarjev je bil v tistih časih še zelo pičel. Za te so zgradili skromno skakalnico, ki je nešla do 15 m. Čeprav je bila skakalnica razmeroma majhna, se je našlo samo pet fantov, ki so bili toliko izurjeni na dilcah, da so se ojunčili in začeli skakati. Značilno je poročilo, ki pravi, da so imeli prvič priliko opazovati »kako so krillili po zraku smučarji v elegantnih skokih raz našo prvo umetno skakalnico«. Za tiste čase in razmere pa se jim skakalnica ni zdela mala in tudi ne skromna. Strokovno poročilo v »Sportu« pravi, da so dovolili skakačem samo polovični zalet iznad »velike skakalnice«. Na skakalni tekmi je zmagal znani veestranek športnik, sedaj že pokojni Pogačar. Casnikar, ki je sodeloval na prireditvi kot reporter, je napisal o skakalni tekmi naslednje: »Najdaljše skoke je napravil Kavšek (13 m), žal se ni obdržal po skoku v stoječi drži, najpše ekoke (9 m) pa gg. Pogačar in Dolenc, in sicer prvi vse tri v brezhibni pokončni drži. Tako je torej bilo z našim skakalnim športom pred 22 leti.

Istega dne so se pomerili v Bohinju tudi predstavniki drešalnega športa. V umetnem drsanju je zmagal inž. Jaroš, član zagrebske Concordie (njem pravi poročilo, da je bil svojačasni prvak v St. Moritzu). Naslednja mesta so zasedli Klimek, Beletto, Vodišek in Deu. V hitrem drsanju na 500 metrov je bil prvi Ilirijan Klimek s časom 1 min 11,5 sek.

Gledalci, ki so prisostvovali takratni prireditvi v Bohinju, so bili z uspehi naš ve zadovoljni. Niso se bili razvajeni kakor dandanes in koncem koncev je tudi v športu vse samo relativno. Tekmovalcem moramo priznati, da so orali ledino in da so se vpisali v zgodovino domačega zimskega športa kot zaslužni pionirji.

svoji veliki stari civilizaciji in prav tako veliki sodobni civilizaciji. Ta narod je postal učitelj lepote v vsem svetu in si je zato ustvaril tudi najlepši jezik, kar jih je na svetu. Prav zaradi tega vas vabim, da popravite zmote preteklosti in izpopolnite ter vzrzi. Dobro poznam vašo posebno nadarjenost in marljivost za učenje jezikov in sem zato prepričan, da se boste z vneto lotili tega koristnega in lepega študija, ki vam omogoči, da boste poslej neposredno spoznavali dela velike italijanske civilizacije.«

»... peč s panjači mi podkuri«

Ljubljana, 18. januarja.

Za eprembo nam je naklonilo včeraj nebo dan, ki je bil ves prej kot podgajajoč. Mesto je bilo ovito v meglo in mraz je začel iznova pritiskati. Ulice so oživele šele o poznih dopoldanskih urah. Ljudje so hiteli k poznim mašam, iz cerkva pa spet nazaj v tople domove. Termometer ni kazal najhujšega mraza, vendar je bilo ozračje nad vse neprijetno; po otočnosti je dišalo, pa po dolgočasnosti in po prehladu. Odjuga, ki se je v soboto lotila debele snežne odeje na strehah, se je morala umakniti novemu valu mraza. Ves dan se je gostilo in debelilo ivje na drevju, zvečer so bile veje in vejice že tako obložne z belimi kristali, da so spominjale na prelest zime v gorah.

Kakor rečeno, dan ni bil podgajajoč in eo ga ljudje rajše preživeli po starinski navadi doma za pečjo. »Pojdi, Minka, zapri duri, peč s panjači mi podkuri!«, je pel Stritar o zimski otočnosti svoje dobe. Tudi včeraj je dobila prijazna peč svojo častljivo veljavo v družabnem življenju ljubljancov. Tam, kjer so mogli, so kurili od jutra do večera in se vsaj opoldne spominjali vinskega čudeža v Kani Galilejski, o katerem so slišali v cerkvi. Potem so posedli okrog peči ter prebirali knjige in časopise.

To pa že moramo reči, da je pri nas za branje lepo poskrbljeno. Ze dolgo niso ljudje toliko brali kakor to zimo. Zelo pravi pridejo knjige »Slovenčve knjižnice«, ki jih radi naročajo ali jih izposojujejo, v časteh pa se to dnu tudi Mohorjeve, v kolikor jih še niso prebrali. V znamenju knjige in peči je poteklo tudi včerajšnje popoldne velike večine ljubljanskih mešanov.

S kaj gamu v rokah so zadremali v zgodnjih popoldanskih urah, dokler jih ni klicala dolžnost k večernim opravkom. Dolžnosti ob nedeljah veljajo seveda v prvi vrsti za ženske. Misliti je treba na večerjo, po vrhu pa je treba še poiskati časa za pismo materi, hčeri ali komurkoli, s katerimi so tesnejše povezane. Včeraj je bil dan, ko tudi otrok ni mikalo sankanje in ko so celo moški ždeli doma vse do večernih ur. Proti večeru jih je le premagala stara navada ali pravica. Ves teden so delali v delavnicah in uradih in si niso mogli odreči, da ne bi stopili na praznik vinskega čudeža v Kani

Ali ima komunizem bodočnost?

Mnogi se radovedno povprašujejo, kaj bo s komunizmom? Ali bo zmagal ali ne? In kdo naj se mu upre? V prvi vrsti so poklicani krščanski narodi, ker je komunizem zaklet sovražnik krščanstva, in še posebej katoličani, ker sovraži komunizem najbolj vprav katoliško Cerkev. Ti morajo voditi zoper komunizem boj, ki v njem gre za življenje in smrt.

A kakšen naj bo ta boj? Kjer komunisti s fizično silo napadajo ter rušijo in ubijajo, je jasno, da sme biti ta boj tudi boj s fizično silo. Sv. Bernard je klical krščanske narode tudi na fizično križarsko vojsko. Zato tudi našemu narodu nihče ne more zameriti, če je začel zbirati borce-križarje, da mu rešijo dom, življenje in krščansko kulturo. Resnično pa je, da boj s fizično silo ne more komunizma notranje premagati in da more nazadnje le notranja zmaga zares premagati komunistično nevtrnost. Papeži o tem prav nič ne dvomijo in vse njih okrožnice predvsem to naglašajo.

Pij XI. je v okrožnici proti komunizmu glasno izpovedal, da je »poglaviti pomoček in podlaga za vse druge pomočke resnična obnova zasebnega in javnega življenja po evan-geljskih načelih«. Pij XI. hvaležno priznava, da se že povsod kažejo znamenja takšne duhovne obnove, da se ne le v izbranih dušah, temveč v vseh družabnih, tudi v najbolj izobraženih krogih vedno bolj oživlja resnično življenjsko krščanstvo, pripominja pa, da bo treba še mnogo, mnogo dela za to duhovno obnovo. Tudi po katoliških deželah pravi, je le preveč takih, ki so katoličani samo po imenu in po vnanjem praznem videzu, ki je božjemu Zveličarju tako zopr. Za Leonom XIII. naglašata tudi Pij XI. najbolj krščansko ljubezen. Leon XIII. je dejal, da je tudi pravo socialno delo, »dejavnost ljubezen, kakor jo zahtevajo potrebe našega časa«. (Graves de commun.) Pij XI. tudi poudarja, da se bodo morali bolj opustiti navezanosti na zemeljske dobrine. Prevzeti jih bo moral zopet tisti duh, ki ima lastnike za božje oskrbnike pose-meljskih dobrin. Ljubezen pa ni prava, če ne upošteva vedno pravičnosti. Pij XI. ponavlja, da nikakor ne gre, da bi morali delavci sprejemati kot miloščino, kar jim pristoji po pravici, in žalostno je, pravi, da je tudi ravnaje nekaterih katoliških gospodarjev in tovarnar-jev nemalo vzrok, da se je delavstvo krščanstvu tako oddaljilo. Zlasti poudarja Pij XI. socialno pravičnost, ki mora ustvariti boljši gospodarski red. Njegovo prepričanje je, da se bosta mogli pravičnost in ljubezen v gospodarsko-družabnih odnosih le tedaj prav uveljaviti, če se osnujejo strokovne in medstrokovne organizacije na trdnih krščanskih temeljih in ustanove krajevnim in časovnim razmeram primerne »korporacije«. Ker pa ni smotrne dejavnosti brez jasnega spoznanja, zato je Pij XI. tako poudarjal študij socialnega vprašanja in pomen katoliškega tiska. Zlasti je še poudarjal potrebo dobrega tiska zoper slepavo agitacijo komunistov. Nazadnje, a nikakor ne nazadnje, temveč najprvo, pa je naglašal Pij XI. v okrožnici proti komunizmu potrebo molitve in pokore. »Zoper zlo, ki dandanes stiska človeštvo, ni druge pomoči kakor ta, da se vsi z molitvijo in pokoro skupno bojujejo zoper skupnega sovražnika.« Njegove opomine povzema tudi naslednik na papeškem prestolu Pij XII. Zlasti v svojih božičnih poslanicah naglašajo nujno zahtevo, da se vrnejo delo pravice in čast. Saj očaruje komunizem delavce predvsem z evangelijem socialne enakosti.

Le na teh podlagah bo mogoče notranje premagati komunizem v delavcih, v že zapeljanih komunistih in tudi v nas samih. Pij XI. se je za to delo notranjega prenavljanja najbolj zanašal na KA (Katoliško akcijo), kjer bodo s cerkveno hierarhijo sodelovali laiki, delavci med delavci, inteligenti med inteligenti, vsi pa za božje kraljestvo na zemlji. d.

Galilejski na osvežujočo četrtinko in običajen pome-nek z znanci. Ob večernih urah so bile tudi krčme dobro zasedene. Marsikje so pripravili v kuhinji kaj dišečega priboljška, ki je tik pred večerjo tem bolj teknil. Ta ali oni se je naročil v gostilni večerjo, o kateri seveda ni povedal doma ničesar in je s čisto navadnim, to je zelo dobrim tekom prišel še enkrat k mizi za toplo domačo pečjo. Potem je sledilo običajno nedeljsko večerno kramljanje, pa spet branje, šivanje ali tarok in lepa zimska nedelja je minula brez omembe vrednih dogodkov. Čez noč je pritenila zima z novim, krepkejšim sunkom in splošni ljudje so spet krenili na vsakodnevne opravke.

KULTURNI OBZORNIK

Nova disertacija iz filozofije

Dr. phil. Pandžić P. Krno: Problem istine u filozofiji Martina Heideggerja (Doktorska disertacija), Ljubljana 1942-XXI, Str. 84.

Martina Heideggerja poznam še iz svojih dijaških let, ko sva skupno poslušala predavanja A. Meinonga na graški univerzi. Pozneje je prešel v Husserlovo strujo naše skupne (Brentanove) filozofske šole in je danes eden najbolj znanih, pa tudi najbolj osporanih mlajših filozofov sodobne Nemčije. Stoti in stoti ga poveličujejo kot poklicnega oznanjevalca nove »ekstencialne filozofije«, zopet stoti in stoti pa vidijo v vsem tem njegovem prizadevanju le kup besed, ki so stvarno brez haska za znanost in še manj za dejansko življenje. Tembolj sem postal pozoren ob disertaciji, ki jo je napisal svojačasni Heideggerjev slušatelj na friburški univerzi (Breisgau) g. dr. P. Krno Pandžić.

G. dr. Pandžić je že prej študiral filozofijo v Švici, zaključil pa je svoje študije na naši univerzi, kjer se je skozi eno leto zelo intenzivno udeleževal v mojem filozofskem seminarju. Po taki poti sem imel priliko, da sem se še neposredneje seznanil s sedanjim Heideggerjevim delom, in on, dr. Pandžić, je mogel ugotoviti oni nadaljnji razvoj svojačasnega »Graške filozofske šole«, ki se je pod mojim vodstvom izvršil in se še vrši na naši univerzi. Zato je umevno, da označujejo tudi pričužjo disertacijo zlasti tri poteze: preveča jo materialno znanje neposrednega očividca, odkljuje jo nadalje še temeljito poznanje zlasti tudi nemških, zapadnoevropskih filozofskih struj (študij v Švici) in ne manjka ji pečata šole, iz katere sem sam izšel. Ta pečat je viden zlasti ob Pandžićevi odločni odklonitvi tistega dela vse Heideggerjeve miselnosti, ki hoče kar načelno vse »konkretno« izvajati iz »abstraktnega« ali vse »spoznavnega« iz »splošnega«. Sekundarno je to seveda mogoče in celo za vsako znanost neobhodno potrebno, toda primarno je to

le znak že davno premaganega — starogrškega eleatizma.

Pisec si je zastavil vprašanje resnice v Heideggerjevi filozofski miselnosti. Ze to dejstvo označuje g. dr. Pandžić kot resničnega problemskega misleca. Zakaj dosedaj še nimamo nobene Heideggerjeve obravnave same resnice, razen ob vprašanjih, ki se že sama po sebi ne morejo odločati, ako se ne bavimo tudi s »samo resnico« (n. pr. vprašanje biti in časa). G. dr. Pandžić pa po mojem mišljenju prepričevalno dokazuje, da je vprav vprašanje resnice osnovno, toda, rekel bi, podzvestno gibalbo vsega Heideggerjevega filozofskega dela in prizadevanja.

Pandžićeve analize nam pomagajo, da nam postane očitna tudi prava notranja, nenapisana in tako zakulisna stran Heideggerjeve logike in da spoznamo po taki poti v Heideggerju še tisto, kar bi lahko imenovali tako imenovano »osebno enačbo« tega nemškega misleca. Heidegger hoče spoznati »reči« in hoče spoznati »človeka«: oboje pa se mu zliiva v njegovo posebno pojmovanje »resnice«, kar daje obenem njegovemu pogledu na svet in življenje resnični filozofski značaj.

Po taki poti še naknadno tudi sam boljše razumevam vse Heideggerjeve »apriorizme«, ki še danes ne ve, da ima tudi resnica, tudi najčistejša, to pa za nas, ljudi dostopna resnica svojo primarno osnovo v izkustvu in samo v izkustvu. Vzajem le primer »številca«, ki prav gotovo tako rekoč nič ne pomeni, dokler ga ne vzamemo kot število tega ali tega. Se pravi, vsa, pa še tako »idealna« načela brez izkustva ne postanejo le neresnična, temveč izgubijo sploh sleherni pomen in smisel (meaning-loose). Glavna teoretično znanstvena in življenjsko-praktična zasluga g. dr. Pandžića je pa po mojem vprav v tem, da nam je to osnovno zavisnost vsega »a priori« od samega »a posteriorie« pokazal in dokazal ob enem najizrazitejših sodobnih filozofov nasprotno smeri. Toda Pandžić kritik ima odprte oči tudi za vse pozitivne te smeri in to še prav posebej na točkah, kjer je tak apriorizem res tudi na mestu in kjer morejo o samem »verbalizmu« govoriti le ljudje, ki stvari ne poznajo in ki bi konsekvntno n. pr. tudi vso matematično morali »smatrati« le za kup neplodnih besed. Tu gre zlasti že »za

samo nastavitve vprašanja resnice, nadalje za že staro vprašanje osnovnega razmerja »resnice in bitnosti«, nadalje za načelno razmejitev »transcendence« in »imanence«, pa tud iza vprašanje »nujnega« in »slučajnega«, »končnega« in »nekončnega« finitum, indefinitum, infinitum), še prav posebej pa za specialno Heideggerjevo problematiko »resnice in časa« in končno morda še za najglobljo in po našem avtorju še posebej prikazano dihotomijo »resnice in neresnice«. Da, Pandžićeva referativna in kritična izvajanja o tej poslednji dihotomiji so mi še tudi z vida samega Heideggerjevega apriorizma in torej tako rekoč rea »a priori« potrdila moje aposteriorno osnovno tezo, da je samo človek sposoben obojega, da »spoznava« in da »se moti«.

Heidegger je eden najmlajših pa najuspešnejših učencev znane Husserlove filozofske šole. Kot tak je Heidegger hkrati eden sodobnih mejnikov tiste »nove filozofije« v Evropi in v svetu, ki sta ji položila osnovne temelje dva moža: Bernard Bolzano (1781—1848) in Franz Brentano (1838 do 1917). Prvega smemo imenovati obenem pravega očeta resnično nove, moderne logike (Wissenschaftslehre, 1837), drugega pa enako pravega očeta enako nove, moderne psihologije (Psychologie vom empirischen Standpunkte, 1874). Kot Meinongov učenec izhajam tudi sam iz te šole, ki je še danes ohranila prvotni duh Bernarda Bolzana in Franca Brentana: ta duh je tak, da zahteva od resničnega pristaša v prvem redu le njegovo lastno delo in njegovo lastno rast. To je šola, ki navaja v prvem redu k mišljenju in ne k samemu znanju, k neprestanemu raziskovanju in ne k kakemu nabiranju že dognanih reči. Zato ni čuda, da dobimo v okviru te šole vedno nove mislece, ki nimajo na videz nič več skupnega, ki jih pa vendar preveča ob globljem pogledu neka čudovita stvarna enotnost v problemski tematiki in tudi v sami obravnavi danih vprašanj. Pandžićeva obravnava Heideggerjeve filozofije je tudi s tega vidika zanimiva in važna. Naj mi bo dovoljeno, da pokažem to le na enem, osebnem primeru! Kdor pozna bliže vse glavne strani mojega filozofskega prizadevanja in dobrobra prebere rečimo tudi Pandžićovo obravnavo samega Heideg-

gerja, bo kaj hitro ugotovil dvoje: videz, kakor da med Heideggerjem in menoj ni nič skupnega, hkrati pa neko stvarno istovetnost Heideggerjevo in moje problematike. Tako je Heideggerjeva borba proti samemu »vsebinskemu« pogledu na svet in življenje in njegovo ugotavljanje še globljih pa samih »bitnostnih« diferenc v vesoljstvu toliko kakor moja borba proti samemu »preočevalnemu« pogledu na svet in življenje in moje ugotavljanje še globljih pa samih »zadevalnih« diferenc vsega in ničesa. Kvečjemu bi lahko rekli, da je Heideggerjevo delo osnovano bolj »logično«, moje pa »psihološko«. Zato zopet ni čuda, da izhaja, kakor dr. Pandžić dobro prikazuje, Heidegger končno iz »negativnosti« v »pozitivnost«, v tem ko ostaja meni slej ko prej le pozitivnost neobhodna osnova tudi vse negativnosti.

Disertacija je napisana v hrvaščini in je tako namenjena v prvi vrsti bralcem hrvaške narodnosti. Toda vredno je, da jo vzamemo v roke tudi tisti Slovenci, ki imajo zanimanje za resnično filozofsko delo in ki jim do tega, da se še posebej seznanijo z enim najmlajših in najizrazitejših zastopnikov omenjene skupne Bolzanove in Brentanove šole, čije pomeni sega že davno celo preko mej same filozofije v ožjem pomenu besede. Naj še omenim, da je ta šola, razen velikih filozofov nemške narodnosti (A. Meinong, E. Husserl, K. Stumpf, J. Rehmke, M. Scheler, N. Hartmann itd.), rodila tudi mislece kakor Kaz. Twardowska, T. G. Masaryka, D. Mihalčeva, V. Bunussija, Br. Petronijevića itd.

V samem stilnem pogledu še pripominjam, da se mi marsikateri avtorjevi izrazi in stavki zde tudi v hrvaščini težki ali vsaj sila umetni. Toda vse to sem ugotovil na takih mestih, kjer velja isto za samega Heideggerja — v nemščini. Saj nemški kritiki sami trdijo, da bi morali Heideggerja najprej — »ponemčiti«. Tudi Kant je pisal v »nemogoče« nemščini in pred leti je izšla res klasično pomembna izdaja njegove »Kritike«. Dobil sem pa vtis, da moramo poznati prvo izdajo, če hočemo, da nam posebej koristi še druga. Znanost in jezik sta dve različni zadevi!

F. Vebec

Iz dela in življenja - od tu in tam

režiser: Milan Polzve se pri Muhiću Antonu, policijsk
stražniku, Vrazov trg 4.

Polstoletnica smrti Ernsta Renana

Nedavno se je knjižni svet spominjal francoskega verskega filozofa Ernsta Renana, pisatelja knjige »Življenje Jezusovo«, ki je takrat zaslovela po vsem svetu, a pisatelj je skoraj pozabljen umrl v Parizu. Knjiga je izšla leta 1863, v dobi tretjega Napoleona, torej v času najgloblje moralnega in duševnega propadanja; v času, v katerem je tisti krožek ljudi, ki so dajali ljudem smernice in so se nazivali »francoska družba«, izgubili vsa merila razsodnosti in so si izbrali pravadne verskih vprašanj za svoje najljubše igranje, kjer so se igrjali s književnimi, »leposlovnimi« razpravami. Zato torej tudi Renan, ki je bil v dnu svoje duše učen načitanec, ni mogel ostati brez občudovalcev.

Ernest Renan je bil rojen dne 27. februarja 1823 v zakotnem bretonskem obreznem mestecu Trégusierju, kjer sta se po samostanski urejeni način življenja in nagnjenosti k razmišljanju, ko po kakih postavah pravadne mistične tradicije podedovala iz roda v rod. Duhovniki so bili njegovi prvi učitelji in od doma je bil tudi on določen za duhovniški poklic. Ko mu je bilo 15 let, je postal gojenec duhovskega semenišča Saint Nicolasa pri Parizu in zatem tri leta gojenec semenišča Saint Sulpiceja, kjer se je zaradi filozofije svoje dobe in pod vplivom svoje sestre Henrike ukvarjal bolj s filozofskimi in prirodoslovnimi nauki kot z bogoslovnimi.

Mali semeniščnik iz Trégusierja se je začel baviti z zgodovinsko-kritičnimi zdvajenji, ki — kot je sam priznal — mu niso le izpodjedli njegove vere v duhovniški poklic, ampak tudi vero v krščansko razodetje. Ali je bil ta Bretonec, ki je bil od doma veren, obremenjen po kakih svetovnjaški lastnosti svojih gaskonjskih prednikov, da je imel za doto tako usodno skepo in je o vsem dvajal? Toda popolnoma se nikoli ni mogel iznebiti svoje vere in mladostnih let, tudi takrat ne, ko je bil že odpadnik od dogme. S pomočjo nekakšnega — brčkone podzvestnega — procesa »zameglelost«, je skušal svojo, že krhko vero v Boga, spojit s svojim subjektivnim, povsem racionalistično usmerjenim iskanjem »resnice«. Zšel je v posebno, poetično ožarjeno, mistično pobožništvo, ki ni imelo nobene skupnosti s katoliško dogmo, v tisto stanje, čemur so pozneje rekali »renanizem«.

Poznanje z nemško znanostjo je na to podzvestno stremljenje njegove notranje zgradbe gledanja na svet jako usodno vplivalo. Že v Saint Sulpiceju je spoznal nemške jezikoslovce in bogoslovce, ki so s svojimi zgodovinsko primerljajimi, jezikoslovno kritičnimi raziskavami (Eichhorn, Genesius in Heinrich Ewald) izgladili pot novodobni, nedogmatični smeri judovske filologije in biblijske znanosti. Tu je dobil opornike, ki jih je iskal, za tisti način orientalističnih študij, ki so mu lebdeli pred očmi kot predpogoji zgodbe o Jezusu, katero je imel že v mislih in ki je od nje pričakoval, da bo popolnoma spremenila način verskega naziranja tistega časa.

Njegova zgodba o Jezusu je bila zamišljena kot nekakšno nasprotje »Življenja Jezusovega«, ki ga je bil že v letih 1835 in 1836 episal nemški verski filozof David Friedrich Strauß. Dasi mu je bila nehoti vseč nedogmatična obdelava te snovi, vendar je njegovemu versko-sanjarskemu občutenju nasprotovala suhoparna bajeslovna teorija, ki je bila na njej zgrajena knjiga nemškega racionalista. Renan je stremel preko Straußovih abstrakcij k živo-konkretnemu upodabljenju. Vendar je bilo tu vprašanje, ali bo moglo biti njegovo delo kaj bistveno drugačno. V resnici pa je na Straußa v njegovem delu o Jezusu jako vplivala tako ime-

novana, povsem racionalistično usmerjena »tubinska šola«, ki jo je vodil neki Baur.

Nadaljnji napotek za subjektivno-idealistični preobrat svojega raziskovanja je mladi Renan dobil v nemški klasični filozofiji, v subjektivnem idealizmu Fichteja, Hegla in Kanta. Renan je v tistem nekritičnem zagonu po izživljenju svoje, v zamisli in pesniški fantaziji lebdede podobe sveta, proslavljal Nemčijo kot deželo idealistične filozofije, »moralne izpopolnitve zaradi nje same«, in je zaničeval Francijo kot deželo samih občutkov, realizma in od Angležev izposojene izkoriščevalne filozofije. Na njegov sklep, da se odpove duhovniškemu poklicu, je odločilno vplivalo Kantovo pojmovanje morale in dolžnosti. To mu je po eni strani zagotavljalo možnost moralne ureditve sveta izven dogmatičnih verskih oblik po drugi strani pa mu je to pojmovanje še kolikor toliko dalo možnost za ohranitev ostanka njegove vernosti, in sicer zaradi nauka o nepopolnosti človeškega razuma v borbi za spoznanje resnice. Ko je l. 1843, brez svojega notranjega prepričanja prejel tonzuro, se je nato dve leti pripravil na dokončni prelom s Cerkvijo, odšel je kmalu po posvečenju v mašnika iz Saint Sulpiceja in je nastopil skromno službo v neki posvetni zasebni šoli.

Ves prežet z visokodonečim pričakovanjem se je vrnil v večletok brezdogmatičnih študij. Upal je, da si bo iz študija orientalskih jezikov pridobil elemente za svoje življenjsko delo: za osebo podobo Jezusovo. Nemški filozof Feuerbach, ki je Renan priznaval njegove nauke, je učil, da ni Bog ustvaril človeka, temveč narobe: da si je človek ustvaril Boga po svoji podobi (»antropomorfizem«). To je poglavitni temelj, ki je nanj gradil Renan svoje verskozgodovinske izsledke. »Vse vere«, je dejal nekoč kasneje, (v svojih »Študijah k zgodovini o veri«) »so le samotirni produkti velikih, iznajdljivih nagonov človeštva«.

S tem geslom se je spravil na delo. Vreme javnega mnenja je bilo ugodno zanj. Z več deli o vprašanih orientalistike je vzbudil pozornost, pridobil si je denar za potovanje v Italijo in je l. 1856 postal član »Akademije napisov«. Nato je, l. 1860, sledil veliki preobrat v njegovem življenju: cesar Napoleon III., ki sicer ni bil sovražnik Cerkve, vendar je bil, ko v drugih cerkvenopolitičnih zadevah, zmeraj naklonjen k temu, da je nastopal po svoji, s svojo osebo ožarjeni poti, je odkril tega versko-filozofskega posebnega. Leta 1860 mu je poveril nalogo, da naj zaradi jezikovnoznanstvenih raziskovanj potuje v Sirijo in Palestino.

Renan je tedaj stopil na prag svoje velike dobe. Njegove najbolj drzne sanje so se začele uresničevati. V neki maronitski koči v Ghazirju na Libanonu je v družbi svoje ljubljene, na smrt bolne sestre, ki ga je spremljala na potovanju po Orientu, orisal podobo Zveličarja, kakršnega je videlo njegovo duhovno oko v tem okolišču in med temi ljudmi. Orisal ga je kot mladega, ljubkega Orientalca, krotkega, a vendar plamtčevega pogleda in očarljivega smehljaja; kot ljubeznivega otroka prirode, kot poetično navdahnjenega umetnika prilik, kot prijatelja ljudstva in njegovih praznikov — kot Grka v Galileji. Toda iz idealističnega sanjača, ki je spočetka strmel le po obnovitvi duha, po uresničenju božjega kraljestva duš, postane po sovražnem snidenju s sebičnim svetom, nevarni utopist in revolucionar, ki se pred silno teko svojega neizmernega poslanstva slednjič sesuje.

To je helenistično, estetsko pobarvano krščanstvo, ki ga je Renan v svojem »Življenju Jezusovem« izgradil sebi in svetu. Brez dvoma je moglo njegovo temeljito jezikovno znanstvo

in njegova kritična bistrovidnost osvetliti marsikatero področje starokrščanske legende v tem delu, ki je bolj pesnitet kot zgodovina. Toda podoba Kristusove ni osvetlil avtor, ki se iz ljudomile višine modernega intelektualca in vseznalca sklanja k njej, ampak jo je opisal kot v romanu. Očitek, ki ga je zalubil Davidu F. Straussu, češ da je uničil idealno podobo Zveličarja s svojo racionalistično skepo, pa se prilega tudi njegovi podobi Kristusa, navzlic vsej pesniški navdahnjenosti oblike.

L. 1863 v tisku izšlo delo, ki je bilo uvod v »Zgodovino praksičanstva« v 8 snopičih, je bilo pri nedogmatičnih in deloma pri protestantskih velikih navdušenju, a hkrati je povzročilo hud odpor. S katoliške strani so upravičeno ugovarjali, češ da je to s poezijo in znanstvom pobarvani poskus, da bi se omalovaloval misterij Boga-človeka v Kristusu, da bi se nadomestilo razodetje Zveličarjevo z nekim etnografsko-leposlovnim izrodkom domišljije in bi se s tem pri koreniki zadela dogma, ki je izrečni predpogoj ne le za dušno zveličanje, marveč tudi za pozemski red in za obstoj družbe in je bistvena enota vere. Tudi iz protestantskih vrst se je oglašila najhujša kritika in neki znameniti protestantski teolog je izjavil, da je to največja sramota za francoske protestante, da so tako prijazno sprejeli to knjigo.

Pod pritiskom javnega mnenja je bila francoska vlada slednjič prisiljena, da je odsvolila cesarjevega protežiranja in je odpovedala iznajditelju »grško-galejskega Jezusa« službo profesorja na francoskem kolegiju, kjer je poučeval hebrejski, kaldejski in sirijski jezik. To profesuro je bil Renan dobil po svojem povratku iz Sirije. Napoleon je skušal dati obliž na rano s tem, da je Renanu ponudil službo cesarskega knjižničarja. A Renan je to mesto odklonil in sicer upravičeno, saj se mu je zdelo preveč tvegano, da bi javnosti pokazal, kako sta si sliči njegova pustolovska verska filozofija in pustolovska cesarjeva politika. V naslednjih letih se je bavil kot zasebni znanstvenik s svojimi književnimi deli. Šele republika iz leta 1871 mu je spet vrnila službo profesorja na kolegiju in ga je l. 1878 imenovala celo za člana Akademije.

Njegova knjiga o »Življenju Jezusovem« pa je šla svojo pot po Franciji in v različnih prevodih tudi po drugih državah. Povzročila je mnogo zmede posebno v glavah napol izobražencev, ki so si mislili, da so s tem tekočim, leposlovnim opisovanjem Zveličarja našli najlažjo pot do težkega problema razlage sv. Pisma. Brez dvoma bi bilo napak, če ne bi uvaževali jezikovne odlike njegovega življenjskega dela in pa strokovne vrednote nekaterih njegovih dognanj. A njegovo delo »Življenje Jezusovo« je skozi in skozi negativno. Tudi nadaljnji zvezki (izšli l. 1863—1883) njegove »Zgodovine praksičanstva« (»Apostolici«, »Sv. Pavel«, »Antikriste«, »Evangeliste«, »Krščanska cerkev« in »Mark Avrelije«, kakor tudi »Zgodovina Izraela« (1887—1894), ki obsega 3 zvezkov, razodevajo dobre strani, a tudi temeljne napake prvega snopiča, ki je izšel kot »Uvod«. Prav nič ni čudno, da so Renanove knjige z »Življenjem Jezusovim« vred na indeksu.

Ernst Renan je z istodobnim zgodovinarjem Tainejem spadal k tistim znanstvenim piscem, ki so jih v Franciji več let najbolj brali. S svojimi zgodovinskimi in kulturno-političnimi knjigami in članki in s svojimi v pesniški obliki zasnovanimi filozofskimi spisi je imel Renan v dobi drugega cesarstva in v začetku tretje republike velik vpliv na intelektualno Francijo. Njegova »Sodobna vprašanja« (1868), njegova »Duhovna in moralna reforme« (1871), njegove »Filozofske drame« (1888) in njegova »Prihodnost znanstva« (napis. 1848, izšla 1890), so bile hkrati z njegovimi verskozgodovinskimi spisi precej udeleženi pri izoblikovanju francoske duševnosti.

Renan je bil — kakor Taine — pozitivist, ki se je po teoriji njegovega ustanovitelja Augusta Comteja v nasprotju z bogoslovnim in metafizičnim pojmovanjem sveta, zadovoljil s spoznavanjem vsega tistega, kar so on in njegovi pristaši dojemali kot »resničnost«. Toda med znanstvenim pozitivizmom Renana in njegovo sanjarsko-versko zamišljeno Zveličarja zija prepad, ki ga je zaman skušal premostiti. Tako mu je postala vera abstraktna znanost, a znanost romantična pesnitet.

Tudi njegovo stališče spričo socialnih in političnih vprašanj ni bilo drugega kot romantika brez tal. V teoriji je opravičeval francosko revolucijo, a v praksi je bil zoper tisto iz leta 1789 in zoper ono iz leta 1848. Oznanjal je »Paradiž na zemlji«, toda reveži naj le ostanejo revni in naj sodelujejo z vladajočo vrhno duševnih ljudi. Saj po njegovih, od nemške idealistične filozofije povzetih naukih, ne gre za »srečo«, marveč za »popolnost«. Kakor Hegel je hotel le filozofirati, a ne reformirati. Razumljivo je, da s to svojo platonično sociologijo ni dobil pristašev. Dvakrat je kot »neodvisni kandidiral« v zbornico in v senat. A obakrat je propadel.

Njegov svetovni nazor pa se je popolnoma sesul v času nemško-francoske vojne 1870/71. On, ki je bil s polno žlico zajemal v versko-filozofskem sistemu Nemcev, se je moral zdaj pokazati le kot Francoza in je zato spremenil

Potreboval sem nekaj večjih kolov. Ti so mi delali preglavico. Dosti pripravnega lesa je bilo povsod. Da ne bi zaman tratil časa in truda, sem najprej dobro odbral drevesa, ki so bila najbolj primerna. Pa kaj bi pravil... Preden je bila koča postavljena, je minilo dosti časa.

Tudi za hrano sem moral skrbeti. Zato sem si ogledal, kje bi dobil kaj užitnega. Da bi ujel kako žival! Kako bi si ji tudi pripravil? Brez ognja? Na srečo mi hrane ni bilo treba dolgo iskati. Vse polno robidnice je rastlo blizu koče; tudi neke vrste divjih hrusk je bilo obilo.

vse svoje temeljne nazore. To je bil umik na vsej črti.

Renan je odtlej zanikal skoraj vse svetovnonazorne pozicije, ki jih je bil nekoč s tako vno zagovarjal. Neka utrjena, aristokratska skepa je stopila na mesto nekdanje idealistične gorečnosti. Ognjeviti borec za novo podobo Zveličarja je končal kot duhovniče, klepetal in salonski besedičnik. Sam sebe je bil preživel. Šele ko je v novembru l. 1892 umrl, se je svet spet spomnil nanj.

Paul Bourget, sloviti francoski romanopisec in kulturni zgodovinar, je nekoč dejal o Renanu, da je bil to jako vidni zastopnik diletanizma. To je točno. Vse njegovo delovanje vsebuje nekakšno ljubiteljsko estetiko, ki dela poskuse v ozračju takih problemov, ki jim ni bil kos. Od doma čustvena, umetniška narava je znanstveno področje, ki ga je obdeloval, brez dvoma precej obogatil. Vendar je jako podcenjeval težkoče svojega delovanja, ki ga je bil začel in ki je za njegovo proizvodbo žrtvoval vero svojih otroških let in je imel v svojih znanstvenih pripomočkih in smernicah jako slabo roko. Iz njegovega duševnega in moralnega propada se dá marsikaj naučiti. Tragikomedijski intelektualca brez tal in brez dogem, kakršnega Renan predstavlja, vsebuje brez dvoma marsikaj za zgled in je torej vzgojnega pomena.

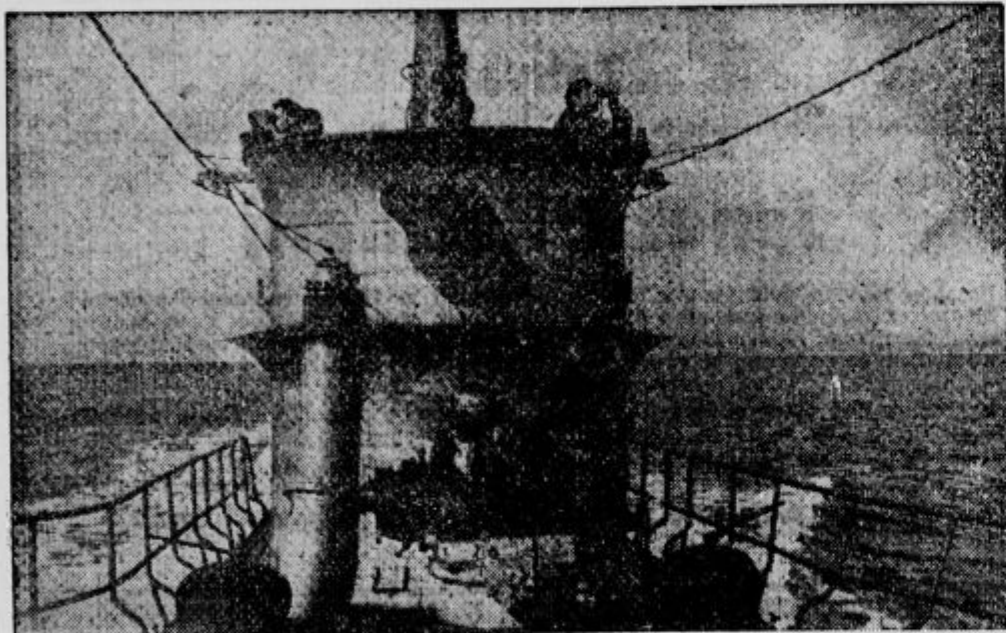
Razkošje v snegu.

Zjutraj so mu odkazali prostor v veliki obednici. Nebo je bilo blede, drevje težko obloženo s snegom, klance pred domom vse bel, toda razrezan in preoran s stoterimi smučinami. O zemlji ne duha ne sluha. Komaj je ločil ograjo pašnika, ki je molela za ped iznad snežne odeje, snega pa je bilo prav gotovo do pasu.

Natakarica Nada mu je prinesla zajutrek: lonček črne kave, lonček mleka, pa krožnike s kruhom, maslom in medom. Ali želi morda jajca ali čaj, ga je še vprašala. »Kakšno razkošje, kakšno razkošje!«, si je mislil Matevž, ko je mazal koščke kruha z dišečim maslom in sladkim medom.

Potem si je pripel smuči ter se podal na ogled. Dom je stal v majhni dolini, obdani s treh strani z gozdom. Na smrekah, ki so bile obložene s snegom, se je zdelo, da ždijo na vejah stotere bele gosti in beli globi. Saj je bil že poleti tukaj, toda sedaj se mu zdi vse drugače, vse lepše. Povzpel se je na bližnje sedlo, kjer je zagledal veliko poljano s kotlanjami in dolgimi položnimi klanci ob straneh.

»Ne, hudih strmin ne bo tukaj, bo pa bogata izbira smučišč vseh vrst za začetnike in za izlete. Smuške abecede se bomo učili kar spodaj pri domu; tu bomo začeli s pikami in smuku, tam s plugom, na bregu s kristijanijo...«

Na krova italijanske podmornice, ki križari po morju, budno stražijo opazovalci, če bodo zalotili kje sovražno ladjo

TOMAŽ POKLUKAR:

Nenadni šum je prekinil nočno tiho. Sneg je zdrsel in veja se je olajšala dvignila. Matevž, ki je že dolgo uro gledal samo mračno stezo pred seboj in vrhove smuč, ki so orali v sunkih, se je zaustavil. Nad temnimi gozdovi se je prikazala Debela peč, nad njo nočno nebo z zvezdami, ki niso bile niti rumene, niti bele.

Tik ob poti so stale zasnežene s. sreke s sloyem ivja. Bilo so spačene in podobne nekakšnim starodavnim, pol človeškim, pol živalskim prikaznim. So pa bile prikupne v svoji modrikasti belini in spet čudne, ker negibne in neme.

Kako rad bi zagledal nekeje v dalji kočo in njena svetla okna. Take koče se zdijo osamljenemu popotniku kakor domovje neke daljine, za vse čase izgubljene sreče. Ali da bi slišal fanta, ki je zaukal, ali vsaj psa, ki je zalajal.

Mir, ki je vladal v teh hribih skozi tisočletja, je kraljeval tudi noči. Matevž je spet krenil, in njegove smuči »apet žagale svojo enolično pesem: žžžk, žžžk, žžžk, žžžk...«

»Gledališče je že pravzaprav lepa stvar in človeku potrebna. Jaz ga bom že kako pogrešal. Majda pa, kdo ve? Pa mora biti lepo tudi ono drugo gledališče, ki ga je Bog pripravil vsem ljudem, revnim in bogatim. Orješ in voziš, pa se pogovarjaš z volmi, ki vdano vlečejo. Sadiš in seješ, pa misliš na čudež, kako bo vzklilo seme in rodilo zlato klasje. Grozdje obiraš v vinogradu in se ga veselíš, ko ga gledaš; radostno ga potisneš otroku v usta in že misliš na mošt, ki bo dozorel o sv. Martinu.«

»Je zanimivo, če hočeš, in je lepo, če znaš gledati. Glavno vlogo igra sam tisti, ki navdihuje naravo, pošilja mraz in toploto ter gospodari nad suho in deževjem. Ostale vloge si podelijo mož, žena, otroci, sosedje. Grunt je oder, svet okrog njega pa so kulise. Nič ni navidezne, vse je resnično. Drama se razpleta od rojstva do ljubezni, od ljubezni do poroke, od poroke do zrelosti, od zrelosti do starosti, od starosti do groba. Vse je človeško, vse je pristno, vse doživeto. Vse drame so si navidežno po-

dobne, v resnici pa jih je toliko, kolikor je družin.«

»Torej tisto gledališče, ki čaka naju z Majdo pri Sv. Lovrencu. Ali bo srečna? Dal sem ji časa, da bo premislila. Naj le hodi plesat, da se nasiti mesta, saj grem tudi jaz v gore, da se bom naučil smuke in zlato svobode. Potem se bo začelo novo življenje.«

Tako je premišljeval tri ure in, se vzpenjal dejansko le mimogrede. Stoletne smreke so spet zakrile bele vrhove nad Krmno, steza pa je zavila proti jugu. Nenadno je Matevžu zavrislako sreč; pred seboj je zagledal grad kakor v pravljici. Na odprti jasi je stal velik dom z dvema nadstropjema in deseterimi okni, ki so tako tople evetila v noč.

»Moj Bog, kaj so zgradili moji prijatelji!«, se je čudil. Zdal jih je začel čele tako ceniti, kakor zaslužijo.

V domu je bilo že lepo število gostov. Nekateri so sedeli v zeleni čitalnici ter prebirali ilustrirane časopise, nekaj pa jih je bilo v kmečki sobi pri cvetku.

Klubski tovariši so veselo pozdravili Matevža, kakor da bi ga že dolgo čakali. Lična natakarica z belim predpasnikom mu je postregla s slivovko, ki je premraženemu popotniku dobro stotila.

»Smuči učitelj je prišel!« je šlo od sobe do sobe. Moški v modrih dresih s copatami na nogah, ženske v elegantnih

oblekah in otroci radovednih oči so prihiteli k Matevžu in si ga ogledovali od nog do glave.

»Jaz sem Matevž, vaš smučski učitelj, se je predstavil novodošli gost. Da ga se poznajo, so odgovarjali, da so ga videli na tekah in brali o njem v časopisu, so mu laskali nekateri.

»Kdaj začnemo? Jutri?«

»Jutri še ne, pač pa pojutrišnjem ob devetih.« je odločil Matevž. Prvi dan je hotel imeti zase; da bi se razgledal, da bi izbral smučiška za šolo in videl, kaj ti ljudje znajo. Vsa družina ga je spremljala, ko si je ogledoval prostore. Bili so še okrašeni s smrečjem in ome- lo od otvoritvene slavnosti.

Spodaj je bila velika shramba za smuči, imenovali so jo hlevček, pa kuhinja in gostilniška soba za voznike. Nad njo je bila spalnica za tekmovalce. Ko je stopil še v kopalnico s prhami, je ni mogel prebraviti. Velika obednica je bila svetla, polna malih miz, pogrnjenih z belimi prtji. Sploh se mu je zdelo vse prikupno in enostavno. Razkošje bi tu zgoraj motilo ubranost, udobnost pa je hvaljevredna.

V svoji sobi je našel vse, kar je potreboval: mizo, kamor bo postavil drobn Majdino sliko, postelj za brata osla, omaro, centralno kurjavo, umivalnik s tekočo toplo in mrzlo vodo, vrata naravnost v kopalnico in okno, skozi katero je videl obrise dremajočih smrek.

A. Fogazzaro:

86

Palača ob jezeru

»Pozneje!«
Silla ni odgovoril.
»Pusti me vendar!«
»Ne,« je zdaj odvrnil Silla. Ni bil več omam-
ljiv glas od prej. Bil je glas nekoga, ki je ne-
nadoma zagledal nekaj strašnega.
»Zakaj?« je vprašala.
Hotela se mu je s silo izvit, a hipoma se
je umirila.
»Kdo je pustil tu svetilko?« se je nenadoma
oglasila Kati, ki je prihajala iz nasprotni strani
proti grofovi sobi. Nek drug glas je ponavljal:
»Moj Bog, moj Bog!«
Fani je bila pustila svetilko na prvi stopnici.
Kati in grofica Foska sta se približali stopnicam
in obstali ter pogledali navzgor. Silla je tedaj
skoraj nehote izpustil Marino, ki je planila mimo
obeh presenečenih žensk, ne da bi se zmenila za
njo. Grofica Foska, ki je bila vsa zavita v velik
črn šal, je prodirljivo pogledala Silla, a rekla
mu ni nič. Odšla je naprej. Silla je odšel navzdol
po stopnicah in videl, da sta obe ženski vstopili
v grofovo sobo. Marine ni videl več, a uganil je,
da je brez dvoma že v sobi. Divje se je udaril s
pestmi po čelu. Po prstih je stekel k vratom gro-
fove sobe in prislunil.
»Suscipe, Domine,« je molil don Inocencij,
»servum tuum in locum sperandae sibi salvatio-
nis a misericordia tua.«
Nek drug glas je odgovoril:
»Amen.«

Silla se je krčevito oprjel kljuge pri vratih.
Vrata so se odprla in nekdo je zamrmral:
»Napreje!«
Vstopil je; ni pogledal in ni videl nič. Zgru-
dil se je na kolena poleg vrat.
Svetloba sveče, ki je bila postavljena na tla
poleg postelje, se je odbijala na belih rjuhah in
na kosih ledu, ki je bil raztresen po tleh. Don
Inocencij je stal poleg postelje, nekoliko sklonjen
nad bolnika, ki je hropeč. Ob vznjoži posteljo je
stal zdravnik. Poleg njega je klečala Ivanka in
tiho jokala. Grofica Foska, Nepo in vsi ostali
prebivalci Palače so klečali tu in tam po sobi.
Vrtinar in grofov sluga sta jokala. Odvetnik je
malomarno stal v nekem oddaljenem kotu. Naj-
raje bi bil odšel. Ostal je le iz obzira do grofice.
Še neka druga oseba je stala sredi sobe: Ma-
rina. V poltemi se je svetlikala njena bela obleka
z modrimi vezinami. Zdelo se je, da ima roke
prekrižane na prsih. Grofica, Nepo in Vezza so
jo gledali, a niso mogli razločiti njenega obraza.
Grof, ki je ves čas hropeč, je nenadoma
utihnil.
»Konec,« je dejal don Inocencij okoli stoje-
čim. Zagledal je Marino, ki je stala sredi sobe,
in ji namignil, naj poklekne. Nato se je zopet
sklonil nad grofa in izgovoril zadnje molitve.
Marina je pristopila par korakov bliže k po-
steli. Plapolajoč plamen sveče ji je osvetlil njen
bled obraz.
»Grof Cesar!« je dejala.
Vsi so se zdržnili in jo prestrašeno pogledali.
Samo duhovnik je ni pogledal, ampak ji je sa-
mo pomignil.
Marina pa se ni hotela umakniti. Iztegnila je
roke proti postelji in vzkliknila:

»Cecilija je tu...« Zaslišali so se tihi vzkli-
ki groze, škripanje stolov in šum stopinj. Župnik
se je okrenil.
»Proč!« je vzkliknil.
Nepo, Vezza in odvetnik Mirovič so se ne-
koliko približali ženski, ki je stala sredi sobe
kakor prikazen.
»Odvedite jo za božjo boljo,« je zahteval Ivan-
ka. »Ona je umorila gospoda grofa.«
V istem trenutku je Marina spustila roke,
stisnila pesti in se sklonila naprej. Nihče se ni
upal približati se ji in ustaviti njenih besed:
»S svojim ljubimcem!...«
Tedaj je planil k njej Silla in jo dvignil v
naročje.
»Da bi te videla umreti!« je še zakričala,
ko se je izvijala, da bi se osvobodila. Vse se je
zgodilo v trenutku. Vrata so se zaloputnila, Silla
in Marina sta izginili in v sobi je zopet zavla-
dala tišina. Nepo, odvetnik in Vezza so tiho kre-
nili proti vratom.
»Nepo!« je tiho, a odločno poklicala grofica.
»Sem!«
Ubogal je in stopil k njej. Vezza in odvetnik
sta odšla.
»Grof Cesar ni šlišal niti besedice,« je izjavil
don Inocencij in postavil svečo na nočno omarico,
»ker že počiva v miru.«
Zdravnik je pristopil k postelji, položil grofu
roko na sree, vzel uro iz žepa in rekel glasno:
»Pet minut čez pol dve.«
Župnik je začel znova moliti.
Nekdo je poklical zdravnika in ta je nemu-
doma odšel iz sobe. Tudi služinčad je na Nepov
ukaz zapustila sobo. Samo Ivanka je še vedno
klečala ob postelji in s slabotnim glasom odgo-

varjala župniku. Nepo je prižgal dve sveči, ki sta
bili na skrinji. Oba plamenčka sta se razširila
kakor prestrašeni očesi in polagoma pokazali nje-
govim požljivim pogledom grofove kljuge, ki so
ležali na skrinji, grofico Fosko in odvetnika, ki
je pravkar vstopil ves bled. Ta je pogledal Nepa
in namršil obrvi. Grofica mu je stekla nasproti
in mu ponudila roko, ki jo je odvetnik prijel in
odvedel prijateljico iz sobe.
Nepo je vzel kljuge in svečo. Previdno je
stopil k omarici, ki je stala v bližini postelje in
jo skušal odpreti.
»Moj Bog!« je vsa prepadena vzkliknila
Ivanka.
Duhovnik je prenehal z molitvijo in dejal od-
ločno:
»Molite ali pa pojdite odtod!«
Nepo pa se ni zmenil zanj. Sklanjal se je
nad omarico in skoraj vtikal nos v ključavnico.
Bil je podoben podlasici, ki skozi špranjo pož-
ljivo voha plen.
Duhovnika je pograbila jeza.
»Grem torej jaz,« je dejal.
»Najraje bi bil pograbil Nepa in ga vrget iz
sobe,« Ivanka ga je zadržala in mu dejala s pro-
sečim glasom:
»Pustite ga! Molite, molite. Nikar ne zapu-
stite ubogega pokojnika.«
Nepo je medtem našel pravi ključ, odprl je
omarico in ko je nekaj časa brskal po njej, je
izvlekel neko listino. Približal jo je sveči, katero
je še vedno držal v levici in začel čitati naslov
in si pri tem skoraj zažgal lase.
Medtem je vstopil odvetnik, ne da bi ga bil
Nepo opazil. Pristopil je k mladeniču in mu dejal
s strogim glasom:

Mali oglasi

Službe

Dobe:

Slugo

za vsa hišna dela, večše-
ga Italijansčine, sprej-
mem. Ponudbe v upravo
Slovenca pod »Vesten
sluga« 356. (b)

Kupimo

Krmo, sladko

za govedo in slamo za
nastiljati — kupi hotel
Slon. (k)

Kupim dobro ohranjen

ali nov aparat za slikan-
je z žarečo konico —
Brandmalerel — Ponudbe
v upravo »Slovenca« pod
»Slikarstvo« št. 371.

Posestva

Ugodna naložba kapitala
je priložnostni nakup par-
cel v najbližji periferiji
Ljubljane, blizu cestne
železnice v izmeri 240 do
760 m². — Vsa pojasnila
daje Pristavec Franjo,
realitetna pisarna, Ljub-
ljana, Cesta Arlella Rea
št. 3. (p)

Razno

Umetniške predmete,
pohištvo, slike, drobne
predmete, kupim in pro-
dam. — Umetnost, Kolo-
dvorska ulica 30. (r)

TEL. KINO MATICA 22-41

Tajinstvena ljubezenska drama

»Molčeča usta«

z znanimi igralci: Fosco Giachetti, Annette
Bach, Andrea Checchi, Carlo Campanini.

PREDSTAVE:

dnevno ob 14.30, 16.30 in 18.30; ob nedeljah
in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

TEL. KINO SLOGA 27-30

Na splošno željo se danes in jutri:
Film izredne zanimivosti, globoke in
pretresljive vsebine

»Trgovci s sužnjami«

Enzo Fiermonte — Annette Bach
Pride: »LJUBLJENA DEVOJKA« z Willy
Fritschem in Camillo Horn.

TEL. KINO UNION 22-21

Od odrske pesnitke do kmetice — dunajsko
koroška zgodba

»Vse zaradi ljubezni«

V gl. vlogi: Gusti Huber, Wolf Albach Retty
PREDSTAVE:
ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob nedeljah in
praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in ob 18.30.

NAROČAJTE »SLOVENCA«!

Umrli nam je v nedeljo, dne 17. januarja 1943, v 53. letu starosti, naš ljubljani soprog,
predobri oče, brat, stric in svak, gospod

Marčan Joško

upravitelj sanatorija »Štajmerjev dom«

Pokopali ga bomo v torek, 19. jan. 1943, ob 14.30 z žal. iz kapele sv. Andreja k Sv. Križu.
Sveta maša zadušnica bo darovana v torek, 26. jan. 1943, ob 7 v farni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, dne 18. januarja 1943.

Žalujejo: Zinka, soproga; Rado, Joško, sinova in sorodstvo

Umrli nam je v 94. letu svojega življenja, naš dobri oče in dedek, gospod

Ivan Merčun

Pogreb draglega pokojnika bo v torek, dne 19. januarja 1943, ob 3 popoldne z žal.
iz kapelice sv. Marije na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 17. januarja 1943.

Rodbina dr. Marčunova

Edgar Wallace:

50

Skrivnost skrivljene sveče

Roman

Prve čase me je obiskoval samo tedensko,
zdaj je prihajal skoraj vsak dan. Navadno je
prihajal popoldne, a nekoč sem se neke noči
zdrzil, ko sem se zbudil iz sna in ga zagledal
pri vratih s svetilko v rokah in z neizogibno
cigareto v ustih. Ko je bil doma, je bil vedno
v albanski noši: v belih kratkih, a širokih hla-
čah in jopiču, kakršne imajo hribovci, kar je
povečavalo njegov demonski videz. Odložil je
svetilko in se oslonil na steno.

»Bojim se, da bo odšla vaša žena, Lexman,
na oni svet. Ni tako trpežna kakor angleško
blago, kot sem mislil,« je mrmral.

Nisem mu odgovoril. Iz bridke skušnje sem
vedel, da bi trpel še več, če bi se spustil v
pogovor.

»V Drač sem poslal po zdravnika,« je na-
daljeval. »Ker sem se tako potrudil, seveda ne
želim, da bi mi jo smrt ugrabila. Pa bo le šla
na drugi svet,« je ponovil z nekako naslodo in
ni mogel prikriti v glasu svojega zadoščenja.

Premagal sem se, kakor bi ne bil nikdar
verjel, da bi se mogel v takih obupnih oko-
liščinah.

»Kara,« sem rekel kar moči mirno, »kaj
vam je napravila, da bi bila zaslužila tak pe-
kel, v kakršnem je živela?«

Puhnil je velik kolobar dima in ga gledal,
kako se je razširil po celici.

»Kaj je napravila?« je vprašal in gledal
še vedno kolobar. Sleherni njegov pogled, sle-
herni njegov gib in sleherni odtenek njegovega
glasu mi bo ostal v spominu. — »Vse mi je
storila, kar more storiti kaka ženska človeku
moje vrste. Dala mi je občutiti, da sem majhen.
Dokler me ni zavrnila, sem imel ves svet pod
svojimi nogami, Lexman. Delal sem, kar se mi
je zljubilo. Če sem mignil z mezinco, je šlo
vse za mano, a doživljal z njo me je uničil.
O, ne mislite,« je hitro nadaljeval, »da me je
uničila ljubezen. Nikdar je nisem kaj posebno
ljubil, bilo je samo tako mimogrede, a ubila
mi je zaupanje, ki sem ga imel sam vase. Po-
tem sem vsakokrat, ko sem prišel do odločil-
nega trenutka v svojih zadevah, dvomil, ali
bom uspel ali propadel.

Sovražil sem jo in jo sovražim še vedno,«
je srdito nadaljeval. »Če umre, jo bom še bolj
sovražil, ker bo nedosegljiva še vedno ogrožala
moje misli in rusila moje načrte.«

Sklonil se je, oslonil lakti na kolena, brado
pa na sklenjene roke — še vedno ga dobro
vidim — in me gledal.

»Lahko bi bil tukaj v tej deželi kralj,« je
rekel in pokazal z roko v notranjost. »Lahko
bi si bil odprl z denarjem in bojem pot na
albanski prestol. Razumete, kaj pomeni to za
človeka moje vrste? Sicer je to še vedno mož-
no. In če bi mogel obdržati v življenju vašo
ženo, če bi jo videl ob um in zdravje, samo še
kost in kožo in bi se sključeno plazila pred
moje noge, ko bi se ji približal, bi prišel spet
do svoje samozvesti. Verujte mi,« je še rekel

in sklonil glavo, »za vašo ženo bodo poskrbeli
vsi najboljši zdravniki.«

Kara je odšel in potem ga nisem videl lep
čas več. Drugo jutro mi je poslal zamazan list
s sporočilom, da je moja žena umrla.

John Lexman je vstal in, začel hoditi po
sobi s sklonjeno glavo.

»Od tistega trenutka dalje sem živel,« je
rekel, »samo za eno — da bi se maščeval nad
Remingtonom Karom. In, gospodje — umoril
sem ga jaz.«

Obstal je sredi sobe in se s pestjo udaril
na prsi.

»Jaz sem ubil Kara,« je ponovil in tedaj
se je zaslinalo, kako so vsi navzoči začudeno
zavzdihnili — razen enega. Bil je T. Ks. Me-
redith, ki je to že takoj zasluhlil.

XXII.

Čez nekoliko je Lexman svojo zgodbo na-
daljeval.

»Povedal sem vam že, da je bil v palači
neki Salvolio, ki je bil v južni Italiji obsojen
na dosmrtno ječo. Na kak nenavaden način se
mu je posrečilo, da je pobegnil in je z ladjo
prišel čez morje. Ne vem, kako ga je Kara
našel. Salvolio je bil popolnoma nedostopen.
Nikdar se mu ni posrečilo, da bi se bil pre-
pričal, ali je Grk ali Italijan. Prepričal pa
sem se, da je bil najpodlejši zlikovec, kar sem
jih kdaj poleg njegovega gospodarja srečal.

Bil je junak noža in videl sem, kako je
nekoč ubil čuvaja, o katerem je sumil, da mi
daje boljše hrano, tako mirnodušno, kakor ne
bi ubil kdo izmed vas niti mačke.

Salvolio mi je zadal to brazgotino,« je
povedal Lexman in pokazal na svoje lice. »V
odstnosti svojega gospodarja si je dal za na-
logo, da je skušal nekako posnemati mučenje,
ki ga je sicer izvajal Kara. Ob njem se mi je
posvetilo, kakre muke je morala prenašati
uboga Grace. Sovražila je pse, kar je moral
Kara izvedeti, in v spalnico — imela je le
nekoliko boljše ko jaz — je dal štiri divje
pse, ki so bili tako privezani, da so jo skoraj
dosegali.

Neka poročila tega podleža o moji ženi so
bila takda, da sem kar zbesnel in planil nadenj.
Zamahnil je z nožem in me ranil, medtem ko
sem padal in se tako čudežno rešil. Najbrž bi
se me ne bil smel dotakniti, zakaj potem se
je zelo bal. Upravičeno. Ko se je Kara vrnil
in videl moj obraz, ga je zaslišal in dal pre-
peljati na dvorišče, kjer so ga po orientalskem
načinu bili po podplatih do onemoglosti.

Bodite prepričani, da me je ta človek sko-
raj tako divje sovražil kakor njegov gospodar.
Po Gracini smrti je Kara takoj odpotoval in
prepuščen sem bil na milost in nemilost temu
divjaku. Gospodar mu je očividno dovolil, da
sme svobodno po svoji mili volji ravnati z
menoj. Ko je umrla Grace, ki je bila povod
Karove jeze, ni imel več razloga, da bi se sam
znašel nad mano, ali pa se je že naveličal.
Salvolio je začel pritiskati s tem, da mi je
skrčil obroke hrane. K sreči sem kaj malo
jedel. Kljub temu so bili obroki vedno manjši
in že sem čutil posledice tega posta, ko se je
nekaj zgodilo, kar je popolnoma spremenilo
moje življenje in mi odprlo pot v prostost in
do maščevanja.